

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

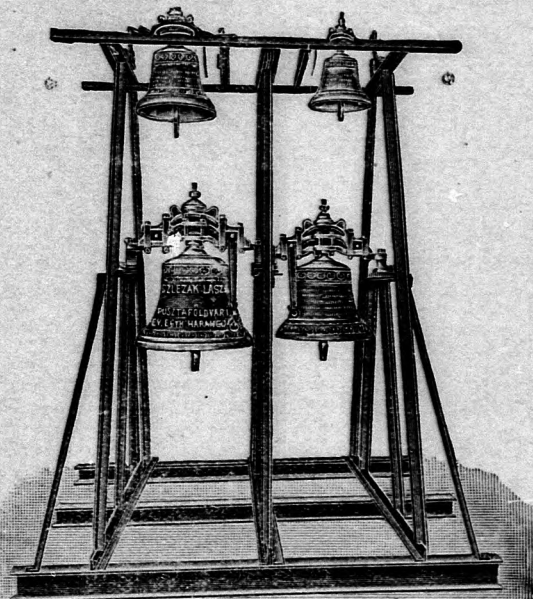
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengésben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozottatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a terony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, sussai, szentendrei, tiszadadai, zádorházi, orosházi, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

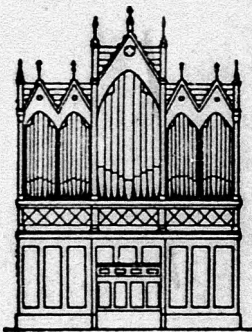
Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174-16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 60 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

KONFIRMÁCIÓRA ELŐKÉSZÍTŐ KÁTÉ

REFORMÁTUS NÖVENDEK SZÁMÁRA.

IRTA:

SZOBOSZLAI PAP ISTVÁN.

KÖZREBOCSÁTOTTA:

RÉVÉSZ BÁLINT

ÁTDOLGOZTA:

S. SZABÓ JÓZSEF.

64. kiadás. — Ára 36 fillér.

A nagytiszteletű lelkész uraknak 10 százalékos engedményt és minden 10-re egy ingyen-

† † példányt adunk. † †

Kapható:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.

Löfkovits Arthur

— óras, akasztó üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

A Debreceni Mezőgazdasági Gépgyár r.-t.

(Gyártelep és iroda: VARGAKERT, DÉLISOR 19.)

Ajánlja:

tolórendszerű „HORTÓBÁGYI-DRILL“,

kanalasrendszerű „HAZAI-DRILL“,

műtrágyaszórával kombinált „NAPOLEON-DRILL“

vetőgépeit, mely sorba vet és sorba trágyáz, továbbá egyetemes acélékéket, S. V. jegyű 2, 3, 4 tagú boronákat, tárcsás répvágókat, dobrendszerű szecskavágókat, kukorica-ültető és morzsolókat.

***** Sziveskedjék árajánlatot kérni! *****

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél iven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Dicsőség a magasságban Istennek!

Karácsony estéjén, mikor családunk meleg körében árad a szívünk szeretettől, s kivált most, mikor az érettünk szenvedőkre rá gondolás aggódo bánatot borít reánk, csordúltig megtölti lelkünket a vágyakozás az ígért új ég és új föld után. Van-e út, mely ahoz vezet, — van-e reménység, hogy azt elérhessük? Van, ha mindnyájunkat összefoglal, mint minden tettünk irányítója, egész életünk vezető szabálya egyetlen gondolat: Dicsőség a magasságban Istennek.

Súlyos, nagy feladatok várnak reám. Látom mindenütt: ars longa, vita brevis. Magamra hagyatva, erőtlenségem tudatában el kell csüggednem. Tán meg sem kísérem a hasztalannak látszó hozzákezdést, — tán egy pár sikertelen próba után lankadtan félreállok s a feladat megoldatlan marad. Ámde ha tudom, hogy gyöngeségem nincs támaszték nélkül, hogy mindennél hatalmasabb segítség viszi előre munkámat, — erős hittemmel a hegyeket is megmozgatom s új jókat termelek embertársaimnak. Dicsőség Istennek!

Ellenségekkel találkozom. Félreértésből, vagy rosszakaratból ellenem támadnak. Jó törekvéseimet akadályozzák, magamat megbántanak. Olyan cselekvést kívánnak tőlem, mely meggyőződésemmel ellenkezik. Talán megkísérem ellentállani, pártot találni, felülkerekedni, ellenségeimre visszaütni. Talán enélkül megadni magamat s teszem, amit a nálam hatalmasabbak kívánnak. Ám ha magam mellett tudom a mindeneknek Urát, sem fondorkodás, sem bosszúvágy nem vesz erőt rajtam, sem gyávamód meg nem hunnyászodom. Megyek nyugodtan a magam útján előre, bátran, büszkén a bizonyos győzelem felé. Dicsőség Istennek!

Látom a bűnök fertőjét. Látom, mint vásárolnak sokan ocsmány hasznot a mások szenvedése árán. Látom, hogy e hitványak közül

nem egy külső boldogságnak s tisztességnek örül. Meginghat bennem az erkölcsi erő s a busás haszonért magam is odasüllyedhetek e nyomorultak közé. Vagy ha a büntetés félelme erősebb bennem, mint a haszon vágya, keserőséggel telik el a bensőm, igazságtalannak látva a világi rendet s panaszkodva, hogy jóságom nem kapja meg a jutalmát. Ám ha tudok bízni az isteni igazságban, ha tudom, hogy vannak földi szemmel nem látott büntetések s csak a lélek mélyén éreztetett jutalmak: akkor tudom kerülni a rosszat, anélkül, hogy a büntetés félelme tartana vissza s tudom tenni a jót, anélkül, hogy jutalmat remélnék érte. Dicsőség Istennek!

Módomban áll a közügyet szolgálni. Elöttem a társadalom, a maga uralomra és alávetettségre berendezett voltával. Elkieseredik a szívem, tapasztalva, hogy vajhmi sokszor itt is az a rend, ami az érett búzatablában. Tán gyűlölködés is fog el a magasabban levők iránt, holott a búza közt sem mindig az üres kalászu nő legmagasabbra. Vagy megfordítva: kész vagyok a magvas kalászatokat kevésre becsülni csak azért, mert azok alacsonyabban állnak. Hiszen fent lenni, a többiek közül kiemelkedni mindig kellemes. Hogy magam is felülre kerüljek, nem szégyenlem magamat megalázni mások előtt, — hízelkedni azoknak, akiktől várhatom előhaladásomat, kisebbiteni azokat, akik útamban állhatnak. Ám mindez mire, ha tudom, hogy mindegyik egyformán törekeny búzaszál, amelyiket rendre lefektet az aratás és az aratógazda nem aszerint mér meg, vajjon a búza vagy a konkoly közé jutottam-e, hanem aszerint, amint én magam búza vagy konkoly vagyok. Miért hízelegjek, miért tagadjam meg emberi méltóságomat, miért próbáljak magamnak múló kegyeket szerezni, múló uraságot biztosítani, mikor konkolyból búzává úgy sem lehetek. Dicsőség Istennek!

Szenvedések szakadnak reám. A rettentő vérontás, melynek terhe alatt nyög a föld, gyász-

szal vonja be az életemet. Kedveseim, családom tagjai, barátaim, magyar testvéreim, embertársaim szenvednek nem gondolt szenvedéssel, halnak meg nem várt halállal. Nem tudok betelni a fájdalommal, a Jób keserveit érzem. Minden egy halott mintha az én halottam volna, minden órám mintha haldokló ágya mellett tölteném. Szinte feltör belőlem a kétségbeesés: tán most csakugyan volna ok megátkozni a napot, amelyen születünk. De im eszembe jut: úgy szerette Isten a világot, hogy *tulajdon Fiát* adta érte. És nekünk igyekeznünk kell tökéletesekké lenni, mint a mi mennyei Atyánk. Ezért a mi magunk világaért oda kell adnunk nekünk is mindenünket, panaszkodás nélkül. Dicsőség Istennek!

Az egyháznak sok szép nemes feladata között ez a legfontosabb, ez az egyedül igazán fontos, hogy az embereket az Isten dicsőségének nem külsőképen, de szívük szerint hirdetésére és cselekvésére vezesse. Földi intézmények, szer-tartások, szabályok mind mellékesek ezen egy nagy feladat mellett.

Ez a mi lapunk is mindent ennek az egy nagy célnak a szempontjából akar nézni. Minden úgy leszen jól, minden akkor helyes, ha senkit nem vezet semmi más törekvés, mint: dicsőség Istennek.

K. B.

Békesség — szeretet.

Az emberi vérontás eseményei mindenkor borzalmasan bontakozniak ki a normális élet viszonyai közül, főleg pedig most szent karácsony ünnepén! A vallási, keresztyén társadalmi magasztos emlékek a békesség, egyetemes emberszeretet nimbuszával veszik ilyenkor körül az érző és gondolkozó lelkeket; alig van kunyhó, alig egy-egy fényes palota, hol nyomasztó szükség érzetével ne lépne elő a karácsonyi szent gondolat: a *békesség és a szeretet!* . . .

Mégis meg kellett érnünk a XX. század felvilágosult keresztyéneinek, hogy az emberiség magasztos ünnepét, a feledhetetlen karácsonyt ismét véres árnyak borítják be és a testvériség, egyetemes emberszeretet ragyogó palástját ronggyá tépi emberszívek felett karácsony ünnepén a zsarnokság és a telhetetlen kapzsiság!

Mintha élővalóságot öltött volna magára a shakespearei gondolat:

„Itt a veszett világban aranyos-
Kezü gonoszság félretol jogot,
S a vétek árán gyakran megveszi
Magát a törvényt;”

úgy üzik, kergetik egymást szakadatlanul már hónapok, évek óta az embertelenség vad és gyilkos hullámai!

Sokszor jó volna elrejtőzni az ismeretlenség mélyeibe, hogy ne látnók, ne hallanók azt, mit századunk gyalázata, emberi társadalmunk szégyenére felszínre

Tárca

Karácsony.

— A mennyei jelenésekből. —

És szólt az Úr az angyalseregeknek,
Kik örök fényben körülte lebegnek:
„Az idők teljessége újra fordul,
El-szét az emberekhez szálljatok,
S hozzám emelni szívüket a porbul:
Zengjétek a megváltó szót,
A béke és a szeretet dalát.“

Az angyalok közt felhő suhan át . . .
— „Óh ne küldj minket most oda alá,
Dalunkat a föld úgy sem hallaná.
Nem értené az angyal-éneket.
Egymást ölik ott most az emberek!“

És szól az Úr: „Ami van, általam van,
Én vagyok úr napfényben és viharban.

A háború is én szántóékém.

Nyomában áldás kél a földtekén.

Kél Béke, a könnyelműn elfecsérlett,

És Szeretet, a soha meg nem értett.

Csak menjetek a földi emberekhez.

Szívük érzőbb, — mert szemük könyesebb lesz.

A köny megjobbulások harmata.

Megértetek, jobban, mint valaha!“

S az angyalok bizvást útrakelének . . .

. . . És mindenütt, szét e világon

Fölebred újra milljó szívbe szájon:

A betlehemi régi pásztor-álom.

S zeng együgyű, százszorszent angyalének,

Lágy, puha párnául,

Vigasztalásul

Az agyonhajszolt emberek szívének!

Szabolcska Mihály.

vet a mélyebb s mélyebb medret ásó világháború for-
gataga!

Karácsony ünnepén békességet hirdető harangszó helyett ágyúörgés moraja zúg; a kibékítő, egyesítő szeretet himnusza helyett zürzavaros harci lárma; megbocsátó testvéri indulat helyett a testvérietlenség, emberietlenség, embertelenség sötét átka száll le a világra. Valósággal világorradalmi szellemek törnek elő bűvőhelyeikről, hogy a csalárdság, hazugság szimbolumaivá aljasítsák azt, miért az emberi nemzet Krisztus után csaknem kétezer esztendőn keresztül küzdött! Óh, pedig mennyit alkotott, mennyi sírba szállt életet költött új életre a keresztyén kultúra, a keresztyén világszellem! . . .

Kibontotta az embertestvériség zászlóját, melyre szent rajongással tekintett fel a meggyalázott rabszolga s a szabaddá lett jobbágy; az anyagi, szellemi, élet minden tényezőjébe odalehelte az érdekközösség, a nélkülözhetetlen munkatárs szükségességének tudatát, mely előbb-utóbb az egymás megbecsülésére s kellő értékelésére vezette a fajok s nyelvek szerint elkülönített nemzeteket; életre keltette, tudatossá tette egyénekben s társadalomban azt a fenséges meggyőződést, hogy minél feljebb halad az emberiség a tökéletesedés lépéseiben, annál közelebb áll ahhoz a célhoz, hogy az örök békeesség gondolatával, — menten minden állatiasságtól — megbarátkozzék! Kiosztotta a kit-kit megillető jogot és kötelességet; hogy a kettő közötti egyensúly örökre fennálljon, a humanizmust s az öntudatot tette parancsoló hatalommá az emberi szívek felett! . . .

A lelkekbe, az egész ember benső lényébe kicsoda

oltotta be a józan tudás vágyát; kicsoda tette azt mélyeségű kútfejjé a világoságnak, mely a szabad gondolkozás, a tisztult hitélet osztályosaivá avatta fel az emberiség jórészét?! . . . A Krisztus szelleme, Lelke, a keresztyénség magasztos missziója volt az, mely az új világteremtés, az újjászületés munkáját ezen a földön végbevitte! . . . Fájdalom, csak akarta, mert a mai véres karácsony a sok-sok szép remény s nagyszerű törekvés meghiusulásáról beszél!

Minden szétrobbant ágyúlöveg, minden szurony, mely érző szívet jár át, minden megesonkított tetem, mely bosszúért kiált az égre, minden szeretetből fakadt köny, mely a harcok tüzeiben égőt siratja: egy-egy tiltakozás az ellen, hogy az őszinte keresztyénség tudatában ringassuk magunkat!

Béke-kongresszusok hatalmas, magasröptű beszédei csak szólamok, fényes hazugságok sok esetben, sok szíven; egyetlen erélyesebb diplomáciai mozdulás nagyobb hatást képes kiváltani, mint minden erő, akarat, törekvés, mely talán az emberszeretet jegyében született.

Tünnünk kell tehát néma türelemmel, ha itt-ott elkeseredett nyilatkozatok zürzavarából halljuk, hogy a mai világháború a keresztyénséget a csőd szélére juttatta! Látszólag így állanak a társadalmi viszonyok karácsony ünnepén.

Igy, különösen, ha az elkeseredés szabja meg gondolkozásunk irányát!

Igaztalanok volnánk önmagunkkal szemben, ha e nehéz időkben az érem másik oldalát figyelmen kívül hagynók! Ott pedig ez van felírva ragyogó betűkkel le-

A karácsony megünneplésének eredete.

A karácsony a legmelegebb, legkedvesebb ünnepünk, a boldog gyermekkor legédesebb emlékei hozzá fűződnek kivétel nélkül mindenkinél. És éppen azért, mert ébredező öntudatunkkal egyidős a karácsony megünneplése, hajlandók volnánk annak feltevésére, hogy ez a legrégebbi ünnepe a keresztyén világnak.

Már pedig, ha az Írást olvassuk, azt találjuk, hogy míg a húsvét megünneplésének nyomaira a zsidók páska ünnepével kapcsolatban rábukkanunk, addig a Jézus születésének megünnepléséről sehol sem esik szó. Ez a tény öskeresztyén szempontból egészen indokolt. Azt a pogányt, aki bűneitől szabadulni akarván, megismerte az érette meghalt és feltámadott Megváltót, nem érdekelte többé más, csak a váltság, a megváltás története; és ha évről-évre megemlékezett Jézus életének valamelyik mozzanatáról, az nem lehetett más, mint a nagypéntek és húsvét. Ennek emlékezetére ülte meg minden héten az Úr napját, a vasárnapot s majd a harmadik század első felében a húsvéton kívül megtartották már a pünköstöt is, noha az olyan kegyes lélek, mint Origenes Gal 4:10-re hivatkozással, ugyancsak hirdette,

hogy az a keresztyén, aki gondolatban, szóban, tettben állandóan Isten ígését szolgálja, és aki ily módon Krisztusban él folytonosan: az egész életében szünet nélkül mindennap ünnepel, tehát nem is volna szüksége ilyen alkalmi ünnepekre. Az ilyen életű és gondolkozású emberek természetesen nem látták indokoltnak, sem nem tartották szükségesnek, hogy ünnepnapokat állapítsanak meg.

A karácsony megünneplésére eleinte már csak azért sem gondoltak az öskeresztyének, mivel az evangéliumokban azon kívül, hogy éjszaka született, semmi bizonyos támpontot nem találunk Jézus születésének idejét illetőleg.

A Basilides-féle gnosztikusok voltak azok, akik a gnosztikusok szokását követve a hellenizmusból sokat áthoztak a keresztyénségbe, így a Megváltó megjelenésének ünnepét is. A pogányok tudniillik a Krisztus születése idején és azután is sokáig, keresték a módot arra, hogy valami módon megmenekülhessenek bűneikből, epekedtek a váltság után. Ennek az általános váagnak kielégítésére sokféle vallás alakult, amelyek között nagy szerepet játszott Dionysosnak, a Zeusz fiának régi, durva hagyományoktól megtisztított kultusza. Hitték ennek a

törölhetetlenül: A mostani háború reánk parancsolt erkölcsei kényszer, élő tiltakozásunk a vallásos orthodoxyával párosult világhatalom önző törekvéseivel szemben; erélyes figyelmeztetésünk, hogy egy nemzet sines feljogosítva arra, hogy a másik békés fejlődését, befelé irányuló munkáját akár nyiltan, akár alattomban megátolja. A mostani világháború nemzeti létünk, fennmaradásunk próbaköve; ezeréves erényünk, vitéségünk tisztítótüze . . .

Bár megdöbbenve emeljük hovatovább magasabbra öldöklő fegyverünket, hogy a haladásunk útjába gördülő akadályokat azokkal összezúzzuk . . . mégis nyugodt lélekkel tesszük meg: mert isteni igazságosság sugalja, emberi existenciális érdek parancsolja, hogy ezer esztendő alkotáinkat, mik Istenbe vetett hiten s törhetetlen emberi szorgalmon, tudáson alapulnak, nem engedjük zsákmányaivá a faji önhiúságból és kapzsi haszonlesésből táplálkozó ellenségeinknek! . . .

Szent karácsony ünnepén, bár körülünk véres árnyak lebegnek, kiszenvedett hőseink árnyai; bár a karácsonyi örömeinkbe millió szívnek fájdalma vegyül, mégis nyugodt lelkiismerettel ünnepelhetjük a békesség és szeretet ünnepét, mert mi közöttünk csak a viszonyok változtak egy bizonyos időre, de lényünk, törekvésünk ugyanaz marad, ami eddig volt: terjeszteni a világosság országát; megóvni az igazságot minden ártó veszedelem ellen; biztosítani a nemzeti békés fejlődést s a kultura áldásait! . . .

A mi háborúnk nem a keresztyénség esődjét jelenti, hanem az abban élő szellem erőteljesebb és eredmé-

kultusznak hívei azt, hogy Dionysos eltölti híveit azzal a lelkesedéssel, amelynek birtokában a lélek képes megtisztulni a föld minden salakjától. Ennek a Dionysosnak földön való megjelenése emlékére ünnepelték különösebben a keleten lakó pogányok az *epifániát* január 6-án.

Amikor idővel sok Dionysos-hívő Basilides-féle gnosztikus lett, a január 6-ának elérkeztek a Jézus földi megjelenését kezdték ünnepelni. Ezt az epifániát eleinte nem a Jézus születésnapjával hozták kapcsolatba, minthogy a gnosztikusok Jézusnak csak látszólagos testet tulajdonítottak, akinek születésre szüksége nem volt, hanem Jézus megkeresztelkedését, a Jordánba való bemerítettését, a Szentléleknek reá áradását ünnepelték január 6-án. Csak később lett ez Jézus születésének emléknapja. Az egyház csupán a harmadik század végén vette át ezt az ünnepet, eleinte Egyiptomban, Palesztinában, majd a többi keleti provinciákban. A legrégebbi írásos maradvány egy egyiptomi papiruszszalag a IV. századból, amely karácsonyi énekverseket tartalmaz.

A karácsony ünneplése keletről nyugatra is elhatott, Julianus, az apostata császár 360-ban Párisban

nyesebb megnyilatkozását, melynek hitünk szerint, sikerülni fog bebizonyítani ország-világ előtt, hogy kit terhel a felelősség ártatlan életek kiontásáért és óriási értékek pusztításáért! . . .

Szent karácsony ünnepén, mikor az öröm énekébe siralom vegyül, lelkünk mélységes, tiszta hittel fordul az ég felé, mert tudja, érzi, hogy igaz ügy szolgálatába szegődött; ezt pedig az igaz Isten el nem hagyja soha! . . .

Vasmegyer.

Melkó István.

Iskola

Dr. Pápay József.

Nagyon szép és különösen meleg ünnepe volt a debreczeni m. kir. tudományegyetemnek e hó 18-án, amikor Pápay József kitünő tudósunkat, az egyetem tanárát s a Magyar Tudományos Akadémia tagját avatták *honoris causa* a bölcsészettudományok doktorává. A rendkívüli meleg megtiszteltetést Ő Felsége — az egyetem illetékes karának még a múlt tanévben hozott határozata alapján — 1915 július 23-án kelt legfelsőbb elhatározásával engedte meg s az egyetemi tanács az egyetemnek ezen első doktoravatását ünnepélyes keretekben hajtotta végre. A nagyszámú es előkelő közönség, melynek soraiban dr. Baltazár Dezső püspök és gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok mellett ott láttuk a helyőrség tisztikarát Okolicsányi Lajos vezérőrnagy vezetésével, Domahidy Elemér főispánt, Márk

megünnepelte a Jézus születése ünnepét. Am nyugaton, Rómából kiindulva, nem január 6-át, hanem december 25-ét jelölték meg a Megváltó születésnapjául. Ezt a hagyományt a IV. század közepéig I. Gyula pápáig (337—352) kísérhetjük vissza.

Hogy miért választották el nyugaton az epifániától a Karácsonyt, annak több oka volt. Az epifánia megünneplésében t. i. árnyalatilag benne volt az a gondolat, hogy Jézus csak a bemerítettés óta Istenfia, míg nyugat állandóan amellet harcolt az Írás jól megértett tanúsága szerint, hogy az örök Íge a születés pillanatától kezdve benne lakozott a názáreti Jézusban. Az I. Gyula idejében gyökeret vert külön karácsony-ünnep megszilárdítására építette utóda, Liberius azt a templomot, amely ma St. Maria Maggiore nevet visel s melyben a gyermek Jézus jászolban fekvé van ábrázolva.

A december 25-i dátum megerősítéséhez hozzájárult az a Hippolytustól (III. század első feléről) eredő számítás, mely szerint a március 25-én keresztthalált szenvedett Jézus teljes 33 évet töltött a földön, fogantatásától kezdve. Így a születésnapja december 25-ére esnék. Ez időpont meghonosodásának kedvezett az a kö-

Endre udvari tanácsos polgármestert, Materny Lajos evangélikus főesperest, Kovács József református egyházi főgondnokot, Pajor Kálmán kir. ítélőtáblai tanács elnököt, Lestyán Adorján udv. tanácsos kir. közjegyzőt, Dóczi Imre gimnáziumi felügyelőt s a debreczeni társadalom más vezetőit, valamint az egyetemi ünnepek iránt más alkalommal is érdeklődő előkelő hölgyeket, bizonyára az egyetem iránti rokonszenvét is akarta kifejezni, amikor az egyetem első doktoravató ünnepére eljött, de a nagy érdeklődésben nyilván része volt a Pápay József mindenki előtt méltán tisztelt és különösen szeretett személyének is.

Az ünnepélyt *Bernolák* Nándor ez évi rektor nyitotta meg, majd *Lány* Nándor, a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar dékánja ismertette azokat az igen nagy érdemeket, melyeket Pápay a magyar nyelvészet tudományos előbbrevitele terén szerzett és mondotta el a szokásos doktorrá avató formulát. Ezután a rektor üdvözölte az egyetem és az egyetemi tanács nevében az ünnepeltet, aki köszönő válasza keretében meleg méltató megemlékezést mondott az elévülhetetlen érdemeket szerzett kutatóról, *Reguly* Antalról.

Pápay József tudományos érdemei sokkal ismeretebbek a magyar művelt közönség előtt, s emellett az egyetem részéről nyújtott elismerés is sokkal nagyobb, semhogy őt és kiválóságát itten ismertetni kellene. Csak annyit említünk tehát fel, hogy a magyar nyelvvel legközelebb rokon *osztják* nyelvnek a tudományos világgal megismertetése tulajdonképen a Pápay érdeme. Mert a kitűnő *Reguly* nagyértékű gyűjteményt állított ugyan

össze nemcsak a vogul-, de az osztják népénekekből is, azonban betegsége és halála megakadályozta abban, hogy az osztják nyelvkincseket megfejtse és így ezek érthetővé csak azután váltak, amikor Pápay 1898-ban kiment a Szibéria északkeleti részében lakó osztjákok közé s ott — teménytelen fáradság, sőt testi szenvedés után — megtanulta az osztják nyelvet s nemcsak megfejtette a *Reguly* becses gyűjteményének anyagát, hanem azt értékes darabokkal szaporította is. Az osztjákok nyelvének és ethnográfiájának megismertetését adó, magyarul és németül megjelent s az egész tudományos világban úttörő munkájáért választotta a Magyar Tudományos Akadémia fiatalon — alig 30 éves korában — tagjai sorába.

1908-ban lett a debreczeni református kollégium új bölcsészeti akadémiáján a magyar és finn-ugor összehasonlító nyelvészet tanára s innen nevezték ki 1914-ben a debreczeni m. kir. tudományegyetem ugyanazon tanszékére.

Becsés munkásságot fejtett ki a kollégiumban ügyis, mint az igazgatótanács könyvtári albizottságának előadója, ahol különösen a Magyar Tudományos Akadémiánál viselt könyvtárnoki tiszte idején szerzett gazdag tapasztalatait érvényesítette gyümölcsözőleg. Különben a kollégiummal összeköttetését egyetemi tanárrá kineveztetése után is megtartotta s értékes és buzgó tagja ma is a kollégium igazgatótanácsának és könyvtári albizottságának.

(—a.)

rülmény is, hogy a nyugatiak december 17—24-ig ünnepelték a híres Satarnaliát, amikor nem tettek különbséget szolga és szabad ember között, dec. 25-én pedig megülték a Brumalia-t, a nap-isten születését, mivel számításuk szerint ettől a naptól kezdve nyeri vissza a nap melegét és fényét. Egészen helyén való volt hát, hogy a keresztyén gyülekezet vezetői, eltántorodástól való óvás céljából rámutattak híveik előtt a karácsonyra, amely a valódi testvériség és a mennyei igaz világosság földre hozójának. Jézusnak születésnapja.

Még más gyakorlati haszna is volt ennek a nyugati dátumnak. Az nevezetesen, hogy a zsidó szokás szerint a születést követő nyolcadik nap, a névadás napja, ebben az esetben éppen január 1-ére esik és ekként a polgári rendhez, amely az újév megtartását megkívánja, könnyebben alkalmazkodhattak.

Ennyi sok elméleti és gyakorlati érv előtt lassanként meghódolt kelet is és apródonként átvette a december 25-i dátumot. A jeruzsálemi egyház még 549-ben is január hatodikán ülte meg a karácsonyt, míg a konstantinápolyi egyház Chrysostomusnak 388-ban tartott beszéde szerint csak tíz évvel azelőtt kezdte meg a karácsonynak december 25-én való külön megünne-

lését. Az örmény egyház mind e mai napig kitart a régi, keleti dátum: január 6 mellett.

Mi protestánsok, a reformációkor a többi nagy ünneppel egyetemben átvettük a karácsonyt is és megüljük azt a többi keresztyén testvéreinkkel együtt szívbéli örömmel. A britt reformátusok között több felekezet van, amely Knox elveit követve, a vasárnapon kívül más ünnepet nem tart, de minden jel arra mutat, hogy idővel ezek is megnyitják templomaik ajtaját december 25-én az Úr dicsőítésére. Családi köreikben már most is éppúgy megünneplik a karácsonyt, mint mi.

És valóban így, a családi körben ünnepelhetjük meg legépeletesebben Jézusunk születésnapját, amikor a meghitt családi öröm áhítattá magasztosul és megvalva mindentől, mi a röghöz köt, az egekig szárnyaló lélekkel zengjük:

Én lelkennek rejtekébe,
Zárkózz emlékezetébe,
Hogy el ne felejthesselek,
Sőt örökké dicsérjelek.

E. K.

Református Népiskoláink.

Egyházi életünknek nincs felségesebb intézménye s nélkülözhetlenebb alkatrésze, mint népiskolája. Szükséges azért, hogy ennek fejlesztése, kiváló gondja legyen egyházunk vezetőségének. Akié az iskola, azé a jövő nemzedék s amilyen az iskola, olyan az ifjúság, olyan az egyház — és államfentartó polgárság.

A most folyó világháború — mely annyi véraldozatot kíván tiszta faj-magyar kálvinista népüktől, — aligha meg nem hozza a magyar állameszme — népünk minden rétegében múlhatlanul szükséges — megszilárdításának egyedüli eszközét, az összes népiskoláknak minden vonalon leendő egyetemes államosítását.

Az erős magyar állam, a művelt és gazdag magyar nemzet csak magyar nemzeti tanügy-politikával teremthető meg a jövőre. Ezt pedig csak az összes iskolák államosítása s magyar szellemben való vezetése és irányítása eszközölheti.

Számot kell tehát vetnünk azzal az eshetőséggel és pedig közel fekkendő eshetőséggel, hogy népiskoláinkat, egyházunk e drága kincsét is áldozatul kell hoznunk azokért a mindenképp felett álló magasabb állami szempontokért, melyek a magyar nemzeti-állam teljes kiépítését, a magyar nemzet izmosodását és gyarapodását szolgálják.

Készen kell erre lenni a lelkesi karnak, amely bizonyára ismeri a református tanítószolgálatban rejlő hatalmas erőt s az egyház érdekében mindig, de különösen pár évtized alatt kifejtett sokoldalú tevékenységét.

Elő kell rá készíteni magát az egyházat, kiváltképpen pedig a jövő tanító nemzedéket.

Azok a lelkesek, kik egyházaik szellem-erkölcsi s anyagi érdekeit igaz odaadással szeretik és tudják munkálni, széles e hazában, számtalan helyen tehetnek és tesznek tanúbizonyságot arról, hogy felséges munkájuk mezején mily odaadó munkatársuk a tanítószolgálat.

Elég itt rámutatni azokra a kulturális tevékenységekre, melyek az ifjúsági dalgyűlési szervezésében és vezetésében, tűzoltóság, szövetkezetek létesítésében, felolvasó társaságok összehozásában, — falvakban és városokban egyaránt megnyilatkoztak s eredményesen munkálkodtak a tanítószolgálatnál.

Itt és így kell felvenni egymással a versenyt a lelkeseknek és tanítóknak, nem pedig intelligens emberre lealacsonyító áldatlan személyeskedő kicsinyeskedésekben.

Egyetemes egyházunknak nagy horderejű érdeke az, hogy úgy ma, mint a jövőben, tehát államosítás esetén is, egy lelkes, ügybuzgó református tanítószolgálat álljon az egyház szellemi s anyagi érdekeinek szolgálatában s odaadó munkálásában.

Ez pedig nem oly kivihetetlen, mint sokan gondolják. Becsülje és értékelje az egyház is a maga tanítóit annyira, mint az állam a magáét, mert bizony mon-

dom, ér az annyit az egyháznak. Továbbá, az iskola életben ki kell küszöbölni mindent, ami a lelkes és tanító működésében, hatáskörében összeütközésre s huza-vonásra szolgáltat alapot. Végre a tanítószolgálat erkölcsi és anyagi érdekei is ép oly jóakarattal kezeltesenek, mint a lelkeseké. Egy parányi jóakarattal szemernyi önzetlen igazság, de sok gyötrelmetől szabadíthatna meg az amúgy is nehéz gonddal és terhes munka között élő tanítót. S a hálának mennyi egészséges gyümölcsét teremné ez meg, sok helyen sivár egyházi életünk mezején?!

Egy lelkes és anyagiakban tevékeny munkás lelkes mire épít? Arra a szellemi és erkölcsi tőkére, amit a tanítószolgálat az iskolai oktatás által teremtett, az ifjúsági egyesületek életében pedig a nevelés eszközeivel létesített. A tanító az alapozó, a lelkes a tetőző, a tanító az építő, a lelkes a diszítő finomító munkát végzi kálvinista közönségünk szellemi és erkölcsi világában. S ennek így kell lenni s a tanító munkáját így szempontok alapján kell értékelni. Kálvinista közönségünk életében alig van olyan kulturális alkotás, melynek lelkes munkása, sok helyen alkotója ne volna a tanító. Ezt a buzgóságot nem szabad kicsinyelni. Sőt ép ezt kell a lelkesi karnak hívei jól felfogott érdekében kihasználni s minden téren méltányolni és méltányoltatni.

Ez esetben s ily körülmények között, jöhet az egyetemes államosítás és lehetnek népiskoláink az államé, de a tanító szíve, lelke oda fog forni egyházához s igazi munkatársához, munkája megbecsülőjéhez, a lelkeshez.

A tanítószolgálat erkölcsi s anyagi érdekeinek megvédésére s jogos igényeinek kielégítésére ne mozogjunk mindig a „lehetőség“ ingoványos talaján, hanem helyezkedjünk az imperatív intézkedések biztos és eredményt hozó útjára. Ez feltétlenül emelni fogja népiskoláink minőségét.

Minden téren, minden foglalkozásban lehet a szigorú parancsokkal eredményhez jutni, csak az iskolákban s a tanítószolgálatnál nem. Ha a tanítóban nincs lelkesedés a pályája iránt, nincs lelki öröme munkája eredményében s nincs tisztában hivatása nagy fontosságával, parancsolhat ott akármennyit akárcik, kívánt eredmény nem lesz soha. De lesz civakodás, mely rombol erkölcsi és anyagiakban egyaránt.

Ellenben a jóakarattal buzdítás, s méltányoló elismerés, s jóindulatú támogatás önbizalmat kelt a munkában, lelkesedést a csüggedőben s kitartást a nehéz munkában.

Ne jégverés legyen hát az iskolalátogatás és tanítói minősítés, hanem szívárványos ég, mely derűt s örömet, bizalmat váltson ki tanítóból és növendékből egyaránt. Így a református népiskolák hatványozott mérvben és eredménnyel töltik be felséges hivatásukat.

Az utóbbi három évtized tanítószolgálati ügye az iskolai oktatás, mint a társadalmi élet terén jelentős eredmé-

nyeket ért el. Ezt úgy az állami mint az egyházak elfogulatlan vezetői annyira belátták, hogy hatalmas lendülettel igyekeztek s igyekeznek e munka értékét honorálni.

Hogy ez értékelés nem oly mérvű, mellyel a tanító-ság minden rétegéből a megelégedés érzelmeit válthatná ki, abban ügyünk intézői részéről, szeretjük hinni, nem a jóakarát hiánya, hanem inkább a hazai rendkívüli nehéz helyzet az akadály.

Ez akadályokat a jövő tanító-nemzedéknek kell lassan-lassan összemorzsolni. E munkát azonban csak akkor végezhetik el, ha már a képzőkben igazi vérbeli tanítókká neveltetnek. Ha már ott kifejeződik bennök az a tudat, hogy ők nemcsak mint kenyérkereső napszamosok, hanem mint a magyar haza, magyar nemzet szellemi, erkölcsi s anyagi jobblétének megalapítói és fejlesztői töltik be honpolgári kötelességüket s emberi hivatásukat. Meg kell tehát már itt tanulniok, hogy az ifjú református tanító nem kesztyűben s hajadonfővel sétálgató dendi, hanem úgy világi, mint egyházi téren, felséges és sokoldalú nélkülözhetetlen erős munkára hivatott oly hatalmas társadalmi tényező, mely a hazát, nemzetet és egyházat odaadással szolgáló tevékenység után, méltán várhatja személye és állása tiszteltetését és munkája kellő értékelését.

Tanulják meg s ne felejtsek el soha Tompa Mihály ezen nagyon is ránk illő, örökbecsű szép szavait:

„Az én pályám szép, ámbár nem ragyog;
Én az egyszerű nép öre vagyok!
Enyém jó- és balsorsának fele,
Örülök, sírok részvevőn vele.
S az elhagyott népet — mi isteni!
Növelni, oktatni, deríteni.“

—y—a.

Közélet

Jóakarát az emberekhez.

El kell ismerni, nem kíván tőlünk embertársaink irányában túlságosan sokat a bethlehemi mezőkön elhangzott angyali szózat: *Jóakarát az emberekhez.*

Mondhatni semmi ez a Jézus parancsához képest: Imádkozzál azokért, akik téged átkoznak; vagy akár csak ehez is: Szeresd felebarátodat, mint *tenmagadat.* Ez nem kíván szinte erőszakot tenni gyarló természetünkön, mely csak a szeretetért tud szeretettel fizetni; nem kíván a jóembereink iránt köteles szeretetben rendkívüli mértéket: önmagunk szeretetének a mértékét; sőt egyáltalán szeretetet sem kíván, csak csupán jóakaratot az emberekhez.

Bármennyire gyarlók és esendők vagyunk is, ezt a kicsire szabott mértéket mégis elérhetjük. Hát nem birunk Istenhez emelkedni, nem birunk szeretni, — jól

van. De emberek mégis maradhatnánk s a jóakarát egymás iránt meglehetne bennünk.

Lám pedig még erre valók sem vagyunk. Inkább farkasok tán, mint emberek. Farkasok, amelyek együtt tartanak, míg a közös préda érdeke úgy hozza s fel-falják egymást, ha máson hizni nem lehet.

Szeretnék igazán keresztyén lenni s az igaz keresztyénséget én nem feddözönök, dorgálónak, keserűnek, — hanem szeretőnek, megbocsátónak, derűsnek vélem. És mégis, most karácsony hetében, a szeretet, a lelki megtisztulás, a szívmeújódás szent hetében sem bírok a magam mértéke szerint sem jó keresztyén lenni, mert a keserűséget nem tudom kiirtani a szívemből, tapasztalván, hogy nincs jóakarát az emberekhez.

Nem a nagy, világot megmozgató eseményekre gondolok. E szörnyűséges válságok elhárításához bizonyára több is kellene, mint pusztá jóakarát. Még arra sem, hogy a bár közös célok felé, de különböző úton törekvők jobban megérthessék egymást. Bár azt hiszem, hogy például az ugyanazon nemzethez tartozó különböző népek, különböző pártok között sokszor kiélekedett súlyos ellentétek, vagy még inkább a különböző egyházak közt felmerült torzsalkodások megszüntethetnének, vagy enyhülhetnének, ha volna kölcsönös jóakarát. Még im idáig sem merészkelem. Csak az egyazon táborban küzdők közt keresném, hogy van-e jóakarát az emberekhez.

De nincsen még itt sem.

Valaki fölébe nőtt egy fejjel a többieknek. Tehetése is volt hozzá s bizonyára szerencséje is. Lehet, más is tudott volna akkorára nőni, ha a viszonyok kedveznek. Am annak, hogy épen ő vált magasabbra, vállalja a terhét s megállja a helyét emberül. Nosza, keressük, micsoda gyarlóságot találhatnánk benne s amit felfedezni vélünk, vigyük világ elé, hátha lejjebb lehetne rángatni.

Valaki képes alkotásokra. Hiszen nem az ő érdeme, amint nem érdeme a fecskének, hogy fészket tud rakni. De a veréb, ha tán irigyen nézi is a fecske munkáját, nem száll oda széthordani a megkezdett fészket. Mi azonban ne elégedjünk meg az édes semmit tevessel: rajta csak, vessünk gáncot az építőnek, akadályozzuk meg munkáját, mely neki is dicsőséget hozna. Vagy ha már rongálni nem birunk, legalább gyanúsítsuk meg, miféle kicsinyes, önző érdekből, a maga javára akar építeni.

Valaki vezérnek született. Helyzete, állása, tulajdonságai alkalmassá teszik, hogy a hű követők sokasága sorakozzék mellé. Világosan meglátja a célokat s nem lankad az energiája, míg el nem éri. Ember, tehát téved is olykor, de mégis állandóan előbbre viszi táborát. Nosza, emlegessünk zsarnokságot, kíséreljük meg csúfondárossággal elvadítani a hiveket, hátha kiesik kezéből a zászló.

Valaki csak egyszerű munkás. Végzi a maga fel-

adatát becsülettel, minden mellékgondolat nélkül, a maga tudása szerint legjobban. Nézzük meg csak: hátha találunk valahol valamely mulasztást, amit fel lehet emlegetni annak a bizonyítására, hogy ez az ember semmire sem való. Vagy firtassuk, miért dolgozik olyan szorgalmasan; mit akar elérni, hadd lássa mindenki, hogy nem önzetlen az ő munkálkodása s hadd segítsenek mások is elütni attól, amire gondolatunk szerint törekszük.

Valakinek nincsen szerencséje. Akármibe fog, másként alakulnak a viszonyok, mint aminőkre ő számított. Némi támogatással mégis, ha nem is nagyot, jót tudna végezni. Valahogy ám mellé ne álljunk, mert még osztályosa leszünk a szerencsétlenségének. Az alul maradt embernek jobb a vállára hágni, mint a hóna alá nyúlni.

Mennyi sok jóra való, derék, értékes ember él közöttünk, akiknek kiválóságát megismertetni a világgal nemesak öneki, hanem a köznek is tett szolgálat volna. Vajjon azt szoktuk-e keresni, azt szoktuk-e a világ elé vinni, ami jó van bennök? Dehogy is. Az egyikről nem a tudománya rengetegségét, hanem a modora felszégességét; a másikról nem a nagy szívjóságát, hanem a határozatlanságát; a harmadikról nem az elméje fényességét, hanem a türelmetlenségét; a negyedikről nem a példaadó buzgóságát, hanem a kisebb keretekhez szabott voltát emlegetjük. Lehet, hogy igazunk is van. De épúgy igazunk volna, ha a másik oldalát világitanók meg. És akkor: volna bennünk jóakarát.

Ez is egy egyházi feladat volna. Nevelni az embereket arra, hogy jóakarattal ítéljék meg az embertársakat és jóakarattal beszéljenek róluk.

Csak hogy itt megint az kellene, hogy akik tanítani akarnak, maguk mutassanak jó példát. Sajnos, ebben is szükölkölködünk. Minden mástól eltekintve: a több papú egyházakban szokásos, szinte közmondásos viszonyok semmiképen sem jók példaadásra.

... Mikor pedig mindezeket leirtam, feltámadt bennem a kérdés: vajjon nem tettem-e úgy, mint amaz imádkozó farizeus.

(nb.)

Tudomány

A megigazulás módja.

Pál apostol a római levél harmadik részének 21—26. versében arra a kérdésre ad feleletet, hogy mi módon igazul meg az ember? vagyis miképen érheti el az ember annak a vágyódásának megvalósulását, hogy Isten előtt szentségben és igazságban jelenhessen meg és kedvességet találjon nála? Az idevonatkozó eme szakaszt különféle okoskodásokkal és körmönfont érvelésekkel tarkítva magyarázgatják a systematikuskok, holott az apostol gondolata igen egyszerűen és világosan ter-

jeszhető elő. (V. ö. Böhl Eduárd dogmatikájában a 476. s köv. lapokat.)

Pál apostol tanítása szerint törvény nélkül jelent meg az Isten igazsága, amelyről tanúbizonyságot tettek a törvény és a próféták (21. v.). Ez a nyilatkozat úgy értendő, hogy nekünk a törvényből való megigazulásra irányulható kísérletezéssel fel kell hagynunk, mert ezen az úton sohasem igazulnánk meg. Az Isten igazsága az evangéliomban tárul fel előttünk, még pedig nem mint valami új kijelentés, hanem mint olyan igazság, melyről már a törvény és a próféták szintén tanuskodtak; mert Mózes így szól: „Ábrahám hitt az Úrnak és tulajdonítaték az öneki igazságul“ (1. Móz. 15. 6.); Habakuk próféta szerint pedig (2. 4.): „Az igaz az ő hite által él“. (V. ö. Hoelemann, De iustitiae ex fide ambabus sedibus. (Lips. 1867.) Az Isten igazsága tehát valósággal megvan, nem szükséges azt még kigondolni vagy előidézni, mert már az üdvtörténelem őskorában vallást tettek róla, mint Istennek adományáról, Mózes is, a próféták is. Erről az üdvjéről az apostol úgy szól, mint a Jézus Krisztusban való hit által elnyerhető kegyelmi ajándékról (22. v.), ami azt jelenti, hogy annak a birtoklása feltételhez van kötve, még pedig a feltétel sem nem a törvény, sem nem a cselekedetek, hanem a hit, tudniillik az a hit, amelynek kizárólagos és egyedüli tárgya Krisztus. Ennek a hitnek és ilyen hitnek az erejével jutunk az Isten igazságának birtokába, oly módon, hogy Isten az Ő ítélőszéke előtt a bűnös, de Krisztusban hívő embert igaznak nyilvánítja, vagyis a Krisztusban objektíve meglevő δικαιομα-t a bűnös, de hívő ember subjektív δικαιοσύνη-jéül tudja be, bárminemű cselekedetek figyelembe vétele nélkül. Eszerint az Isten igazsága áldásként háramol mindazokra εις πάντας, és valóságos tulajdonul marad mindazokon επι πάντας, akik hisznek Krisztusban. Mert nincs különbségtétel semmi vonatkozásban.

Mindenek vétkeztek, mindenek hijával vannak az Isten dicsőségének (23. v.), azaz: nincs meg egyetlen emberben sem az a méltóság, az a tündöklő fenség, amely megvolt az első emberben akkor, mikor még az Isten képének és hasonlatosságának birtokában vala. A bűneset következtében Ádám elveszítette az Istennel való hasonlatosság kiváltságos fölényét, a dicsőséget, és amaz engedetlensége folytán úgy magát, mint összes ivadékait megfosztotta azoktól az isteni ajándékoktól, amelyek az ártatlanság állapotában őt még díszítették s a teremtés céljává és koronájává magasztosították; szóval, a bűnös ember az Isten dicsőségétől való megfosztottság állapotába jutott. Mi tehát nem élünk többé abban a szellemerkölcsi tiszta légkörben, nincs meg az a lételemünk, amelyben boldogok lehetnénk, amelyben az Isten szent akarata és gondolata a legfőbb törvény. Mi mindnyájan egytől-egyetig bűnösök vagyunk és nélkülözünk az Isten dicsőségét. Sem magunktól, sem törvény segítségével, vagy külső cselekedetekkel nem va-

gyunk képesek kiérdemelni vagy kieszközölni a bünbocsánatot, engesztelődést és idvességet. Ámde erre nincs is szükség, mert az igazság, mint Isten ajándéka, kézen van a Krisztusban. Létrehozta, megszerezte azt számunkra Krisztus, az Ő váltságáldozata árán. Isten jogigényeit Krisztus elégítette ki, a törvénynek tökéletes mértékben Krisztus tett eleget az által, hogy kezesünké lett (24. v.), minden bününket, kárhoztatásunkat magára vállalta. Jót állott érettünk és mint kezesünk, mi helyettünk és érettünk megfizette a bün zsoldját.

Nem kellő elégtétel nélkül és nem csupán isteni irgalomból nyerjük el az igazságot és az életet, hanem egyedül hit által a Krisztus vérében. Ezt az üdvényt igazolja a Krisztus engesztelő áldozata és ennek az áldozatnak folyománya, áldása a mi igazságunk. A Krisztus engesztelő áldozati tényének hallatára azonban nem kell megbotránkozni, olyanformán gondolkodván, mintha valami borzadalmas követelmény volt volna az, amikor Isten az Ő szent Fiának halálát kívánta és fogadta el engesztelésül az ellene elkövetett bünökért. Isten eleve rendelte engesztelő áldozatul az Ő örök Fiát, és amikor Krisztus ott áll az Isten ítélőszéke előtt, mint a bünös emberiség váltságáldozata az Ő vérében: ugyanakkor megdicsőül az Isten igazságossága és szeretete. Bebizonyult t. i. az a tény, hogy Isten az előbb elkövetett bünöket a Krisztus engesztelő áldozatának visszaható érvényéért nézte el és viszont a most és ezután élő bünös halandók megigazulása szintén ugyanazon módon megy végbe hit által. A golgotai kereszthalál az a jogi alap, amelyen a bünös emberiség Istennel és a szent Isten a bünös emberiséggel találkozik. A Krisztus által szerzett váltság tökéletesen elegendő és örökké megmaradó ok arra, hogy Isten az Ő igazságossága szerint mind a letűnt, mind a jövőendő idők bünöit megbocsássa a Jézus Krisztusban való hit aipján.

Eszerint a megigazulás egyrészt általában a bünöknek, közelebből a mi bünös voltunknak a Krisztus érdeméért történő elnézése, megbocsátása, másrészt a Krisztus érdeméért igazzá nyilvánítás, mellyel mi az Isten ítélőszéke előtt állunk. A megigazulás módját egészen az Írás szellemében világítja meg a Heidelbergi Káté a 60. kérdésben és a II. Helvét Hitvallás a 15. fejezetben. Ezzel a tannézettel ellentétes a róm. kath. egyház megigazítási dogmája (Conc. Trid. Sess. VI., cap. 7.), mely az actus forensis helyett azt a varázslatos tényt állapítja meg, hogy a Krisztus által szerzett igazság az emberbe beleömlesztetik és ez az úgynevezett iustitia infusa eképpen lesz az embernek tulajdonává. Ám az apostol világosan tanítja, hogy a megigazulás, vagyis a Krisztus által szerzett váltság, az Isten igazságosságának eredménye, és az Isten igazságának megmutatására szolgál bizonyoságul Krisztus az Ő vérében, amelynek eleverendelés szerint megállapított árán Ő minket a bün és halál hatalmából tulajdonaiul megváltott. Ennek a váltságnak elfogadó szerve a Jézus Krisz-

tusban vetett hit, amely hiten kívül semmi egyébre nincs szükségünk avégből, hogy Istennel kiengesztelődjünk és idvezüljünk. Miért gyötörnök hát a lelkünket bármifele emberi okoskodásokkal és egyházi vagy papi különleges tanítmányokkal, holott Krisztus mindent rendbe hozott a számunkra és az igazságos Isten idvezit kit-kit, aki a Krisztusban hisz. Fogadjuk meg Pál apostol ama böles intését, melyet a filippibeli börtönörhöz intézett: „Higyj az Úr Jézus Krisztusban és idvezülsz mind magad, mind a te házad népe“. (Ap. Csel. 16, 31.)

A 28. vers a megigazulás tana mellett tanuskodó megdönthetetlen erősség. „Azt tartjuk tehát, hogy az ember hit által igazul meg, törvény eselekedetei nélkül.“ A hit átkarolva, megragadva fogva tartja a Krisztus által föltárt és számunkra megszerzett igazságot és mi e hit által megnyerjük a bünbocsánatot és örök élet enyészhetetlen javait. Másképen semmi esetre sem. Bizvást valljuk Lutherrel: *Sola fide!*

E. J.

Külföld

A német gyakorlati igehirdetés és a világháború.

A Debreczeni Protestáns Lap egyik előző számában ismertettük azt az irodalmi tevékenységet, melyet a német egyetemek theologiai professzorai a háborúval kapcsolatosan és annak megvilágosítására kifejtettek, most nézzük meg, hogy mikép igazolják, hatásait mikép festik s az isteni világrendbe való beletartozását, a vallásos ember világnézetével való összeegyeztetését hogyan végzik a német evangélikus lekipásztorok gyakorlati igehirdetésük keretében. Ez az ismertetés azt a célt szolgálja, hogy a német szellem vallásos téren való működése mélységét szemléltesse, ama vallás-erkölcsi nevelésre mutasson rá, amelyből fakad a német nagyság dicsősége, ereje és egyúttal, hogy néminemű példát adjon a világháború vallásos felfogása és hatásai értékesítésére. A világháború emlékeztét mi is igyekszünk prédikáció-irodalmunkban méltóan megörökíteni, — már az egymás mellé állítás szempontjából sem lesz tehát érdektelen, ha a *Christliche Welt* 45-ik számában a *Gustav Mahr* tollából megjelent rövid, de jellemző összefoglalás alapján olvasóink számára a német ev. lelkészek hasonló eljárásáról is számot akarunk adni.

A prédikációk és vallásos elmélkedések, amelyekből itt kiszakított részeket fogunk nyújtani, háborús egyházi-beszéd kötetekben, vagy önállóan jelentek meg és legértékesebb termékei a német háborús vonatkozású igehirdetésnek. Aki címeik iránt bővebben érdeklődik, azt a *Christliche Welt* idézett cikkének a befejező részére, a háborús prédikáció termelés szélesebb köre

után érdeklődőket pedig a Theologische Literaturzeitung, a Reformierte Kirchenzeitung, az Allgemeine Evangelische Kirchenzeitung, a Protestantische Monatshefte stb. ismertető közleményeire utaljuk.

A világháború legerőteljesebb hatása, melyet a vallásos lélekre gyakorol, az isteni hatalom érzete és közelségének tudata az emberi szívekben. Isten alászáll elérhetetlen magasságából, megmutatja magát népének, mint sorsát intéző élő hatalom s ez Istene védőszárnyai alatt levőnek érzi magát. Oly szépen írja körül e vallásos érzeményt *Beckmann*:

„Az örök hatalomtól, mint a bölcsesség és jóság urától való teljes függés érzése elevenedik meg a szívben, a teljes reáutaltság tudata még pedig nemesak egyedi létünkre és sorsunkra, hanem népünk életére nézve is... Az ember az idő súlyának hatása alatt kutat a történet mozgató okai után, látni akarja a világesemények mélyét. És e mélységből a történet számára még egyszer oly élő és hatékony lesz, Isten keze újonnan ajándékozza azt neki új fényvel és új nagysággal“.

Assmann e hatást így jellemzi:

„A harmadik személy Istenéből a második személy Istene lesz, *Te*, akivel beszélgetünk, az *Atya*, kinek gyermekei vagyunk. Az élet örökkévaló értéket nyer. A nagy kicsinnyé lesz, a kicsiny naggyá s az emberi értékeknek új átértékelése következik be“.

Loofs így elmélkedik:

„A keresztyén hit örökkévalósági jellege élesebben kidomborodik... megértjük ismét a keresztyénség régi szent ígét, megértjük a helyettes fájdalom tanát, e szót: érettetek“.

Vagy amint *Maas* részletezi egyik beszédében megkapó közvetlenséggel e gondolatot:

„A 15 éves gyermek megtanulja érteni, hogy mi-kép esik el szeretett tanítója keleten és az ő gyülekezete tanítója is, ki nagypénteken megy a legszívesebben a templomba, hogy megnyilatkozzék előtte az áldozat nagy titka, hősi halála által mutatja meg, hogy a titkot megértette“.

Az új idők isten-élményét a néphangulat és néplélek teljes átváltozásában azonban a legszebben jellemzi *Lueken*, mikor így ír:

„Az emberek egyszerre teljesen másokká lettek. Oly sok minden eltűnt, ami eddig erjesztő anyagnak látszott népünk életében. Megtanultunk ismét hinni német népünk egységes, jó, szent szellemében. Emberek, kik a haza fogalmát addig csak gúnyos mosollyal illették, a német hadsereget csak az élelapok torzképei után ítélték meg. — most egyszerre igazi németeknek érezték magukat és elsőként siettek a zászlók alá. Emberek, kik az istenhitet addig túlhaladott álláspontnak hitték, könnyes szemekkel enekelték: „Erős várunk nekünk az Isten“ — és sokan megtanultak a háború szükségében, amit gyermekkorukban elfelejtettek, újra imádkozni... Honnan mindez az erő: Isten megy át népünkön. Nem

szükség ez Istent most már régi könyvekben keresni, itt van Ő közöttünk megszentelő lelkében. Mert mindaz, amin csodálatos tisztelettel örvendezünk, nem azoknak érdeme, akiknek ezt tulajdonítjuk, hanem Istennek Lelke az, aki most hatalommal velünk működik“.

Bonhoff megkísérli az érzelmek túlaradó állapotában az Isten Lelke működését közelebbről is jellemezni:

„Nem üres látszat-hatalom vagy Te, mely csengő beszédekben merülne ki; nem, igazi benső lét, évszázadokon át felgyülemlett léterő, mely most szül nagy dolgokat, felbuzogó, minden irányban szétáradó mozgásba jut, hatalmassá lesz a látszólag gyengében és kijelentésszerűleg hirdeti, hogy az a nép, melynek kedélyében Te valósággal benne élsz, legnagyobb veszedelmében Te valósággal benne élsz, legnagyobb veszedelmében a maga egészében hősi néppé magaszosul“.

Még a hazaszeretetet is theologiai szellemben fogják fel, amint *Hunzinger* kifejti:

„A hazaszeretet által, mely a veszély pillanatában oly erősen megnyilvánult, jobbak és tisztábbak lettünk, mint előbb voltunk, Istenhez közelebb érezzük magunkat és nem messzibbre... Ezért az igazi mély hazaszeretet Isten lelkétől ihletett erény.“

Mühlhausen Isten diadalmas jelenlétét látja az események olyan értékelésében, mely még a borzalmak és szenvedések irtóztató tűzkohójában is megtalálja a jót és nem vesztí el a világrend célszerűségében való hitet:

„Az a legrendkívülbb, amit csak gondolni lehet, hogy akkor, amikor a vértől csepegő esztelenség rettentő csataorgiáit ünnepli, a hit fölismeri a dolgok és események mélyebb, vagy ha úgy tetszik, magasabb rendjét, amely nem esztelenség, hanem értelem, hogy a hit, hol a világ széttörni készül, ott sem vesztí el bizodal-mát ahhoz a hatalomhoz, ki a világot bensejében összetartja... A Názareti ideje óta soha se hálnak ki a javíthatatlanok, kik a hitforrásokból táplálkozó bizonyos bátorsággal nyulnak keresztül a legsűrűbb éjszakai ködökön, míg onnan túlról egy erős, hatalmas kéz az övékébe kapcsolódik bele. Erre csendesek lesznek és legyőzhetetlenek a viharban, mert megtalálták a látszat mögött a lényegét, megragadva tartják Istennek kezét“.

A háború által a lelkekben fakasztott istentudalmat jellemzi *Schullerus*, mikor azt mondja, hogy: Isten az, aki segít, hogy fénylő szemekkel nézzünk a veszély elibe, ki erőssé tesz, hogy a szenvedés és bűn felibe emelkedjünk. Ő az életnek Istene, aki szent akaratként halad át az időn, és bennünket a körülöttünk való világ és önmagunk fölé emel. Az erkölcsi hatalom mibennünk.“

Istennek a háborúban való jelenlétéről beszél s azt eseteli *Veit* a következő gondolatokban:

„A béke korszakaiban egy sereg isteni szándék és terv lebeg távol a földtől és nem juthat az ember közélébe, mert a békeidő nem alkalmas edény részére... A békeedény széttörésével ugyan hontalanná lesznek a

bensőség, az általános emberszeretet és a személyi tekintet nemes eszméi, gondolatai, és ha az emberek nem találják meg a megtartásukra vezető eszközt és utat, az emberiség számára egyenesen veszendőbe is mennek. Ámde amikor csörömpölve széthull a béke edénye, helyébe lép egy másik, durvább anyagból készített edény, melybe az emberiség élete beleömlik: a hadiállapot. És ezzel más nemes gondolatok mint az önzetlenség, önfegyelem, az összeség alá való rendelés stb. számára van adva egy olyan edény, amelyben e gondolatok jól lakozhatnak és megvárhatják, míg az emberek a maguk közelébe vonják. Ha ezt megteszik, úgy a háborúban és a háború által Isten közel jutott hozzájuk. Nem ugyan egészen és teljesen, mert semmi földi edény, sem a béke, sem a háború nem képes az Istent tökéletesen felfogni.

Wiesenhütter tábori lelkész a háború következtében szükséges megalázkodásról s az erre következő Isten általi felmagasztaltatásról beszél egyik prédikációjában harcoss társaihoz:

„Bajtársak, mi egyek vagyunk a mi derék német népünkért való lelkesedésben. De a népünk iránti szeretet nem vakíthat el, sőt épen élesebben látókká kell tennie ama károk és bűnök tekintetében, melyek népünk velején rágódnak. A háború zivatar, melynek hivatása a tisztítás. Akinek füle van, hallja meg a háború forgatagából a legújabb ítélet szavát: térjete meg! Tisztuljatok meg imádságaitokban, hogy az Úr elé léphessetek, ha majd tetteitekért számoltat. Még pedig nemcsak népünk, mint egész, de közülünk is minden egyes... Sohasem állunk oly erősen és szilárdan, oly szabadon és bátran a világ előtt, mint akkor, mikor felemelkedünk térdeinkről, amelyeken megaláztuk magunkat Isten előtt. Mert míg magunkat megalázzuk és egyre kisebbekké tesszük, míg Isten előtt a porban fekszünk, történik valami csodálatos: Isten kezét felénk nyújtja, felemel és lábra állít és fölmagasztal olyan fokra, amelyre saját erőnkől soha el nem juthatnánk.”

Igen nagy azon prédikációk száma is, amelyek a világháborút az isteni ítélet megnyilatkozásaként fogják fel és állítják oda, ezekkel azonban itt bővebben ne foglalkozzunk. Itt elégedjünk meg annak a ténynek az egyszerű megállapításával, hogy a német gyakorlati igehirdetés a világháború theodiceaszerű felfogása és magyarázata terén nem marad mögötte annak az emelkedett színvonalnak, amelyet a német protestantismus kiváló theologusai a háború elméleti igazolása és megvilágosítása tekintetében elértek.

Varga Zsigmond.

Halottaink

Ecsedy Károly. 1824—1915.

Az ősz pátriárka, a beregi református egyházmegye papságának nesztora, a nagy idők tanúja, a 48-as Bocskay-huszárezred tábori lelkésze, a nagylónyai gyü-

lekezetnek 64 éven keresztül buzgó lelképásztora, — a jó férj, a szerető apa, nagyapa, dédapa, nagytisztelendő Ecsedy Károly volt és nincs többé. Ma már csak az emlékezeté. Nemesen érző szíve egy borongós őszi nap alkonyán, november 15-én megszűnt dobogni. A lángész, a fenkölt lélek porsátora zimankós időben, de azért nagyszámú közönség részvéte mellett november 18-án adatott vissza az édes anyaföldnek.

Ecsedy Károly régi papi családból született 1824 január 28-án. Pap volt apja is, nagyapja is. Apja, Ecsedy János Mezőtelegdnek volt papja. Felsőbb iskoláit, valamint a teológiát Debrecenben végezte kitűnő eredménnyel s nagy nyelvismeretekkel. Beszélt németül, franciául, csaknem folyékonyan angolul, latinul és görögül.

Tanulmányai végeztével Balmazújvároson káplánkodott egy ideig. Innen a böszörményiek akarták mindenáron káplánjuknak megnyerni, de az akkori nagyhírű szuperintendens, Szoboszlai Pap István, hogy kitérhesen a böszörményiek határozott kívánságának teljesítése elől, Ecsedyt a debreczeni ref. főgimnázium VI-ik osztályának tanításával bizta meg. Ez állásában sem maradt sokáig, mert csakhamar Nagylónyára került a Lónyay-családdhoz, mint tudós hírében álló nevelő. Nagylónyán érte az 1848-iki szabadságharc kitörése. Az a lelkesedés, mely akkor magával ragadta a nemzet ifjúságát, áthatotta őt is. A Lónyay-család marasztalta ugyan, de nem volt maradása. Jelentkezett a Bocskay-huszároknál. Később, 1849 február 7-én Mészáros Lázár tábornok kinevezte a 17-es számú Bocskay-huszárezredhez táborig lelkészül, mely kinevezést megerősítette 1849 február 13-án Szoboszlai Pap István szuperintendens. E kinevezési és megerősítési okmányokat már mint lónyai rendes lelkész rámbába foglaltatta s erre büszke volt egész életén keresztül. A táborban kapitányi rangot viselt.

A szabadságharc leveretése után, különösen egy Nagyváradon tartott beszéde miatt — sokáig bűdosott. — Később megúnván a bűdosást, a bizonytalan életet, jelentkezett a debreceni főbíró előtt. A debreceni főbíró megkérdezte: „Maga az az Ecsedy Károly, aki Nagyváradon azt a híres beszédet tartotta?” Az igenlő feleletre jóakarátulag tanácsolta, jobb, ha még egy ideig elrejtőzködik valamelyik felvidéki faluban valami ismerősénél. E jóakarátú tanács révén kereste fel ismét Nagylónyán a Lónyay-családot, ahol tárt karokkal fogadták s alkalmazták újra nevelőnek.

E család határozott óhajára az 1851-ben megüresedett nagylónyai lelkészi állásra a beregi traktus őt nevezte ki. Innen a mezőtúriak akarták papjuknak elvinni, de részint a Lónyayakkal kötött baráti viszony, részint a csendes falusi élet szeretete kötve tartották. Itt munkálkodott az Úrnak szőlőjében 64 éven keresztül lankadatlan buzgalommal, páratlan papi hőcsességgel. Lelkes harcoss volt annak idején a beregi református

egyházmegye lelkészi gyámintézete felvirágzásának, szélesebb, biztos alapra helyezésének. Az özvegyek és árva ügyét szíven viselve, itt erejéhez mért alapítványt is tett, melynek kamatai élvezésére életében maga nevezte ki a szegényebb sorban levő özvegyeket. Most már a kamatokat özvegye fogja élvezni.

Házasságra kétszer lépett. Először feleségévé tette Rakóczy Mihály tiszasalkai református lelkész leányát, Máriát. E házasságból 14 gyermeke született, akik közül 7-nek a szárnyra kelését érte meg s gyönyörködött az unokákban, kiknek száma 33.

Amikor legkisebb leányát is férjhez adta a már akkor özvegyesre jutott Ecsedy Károly, — Zilahi Kiss Bertával újabb házasságra lépett, aki aztán 17 éven keresztül volt öregsége napjaiban hűséges istápolója.

Szónoki képessége ismeretes volt nemcsak Beregben, hanem a szomszéd Szabolcsban is. Ennek tulajdonítható, hogy a híres Jármy-család is meghívta a család egy-egy kidölt tagja temetésére fungens papnak.

Mint egyént, az emberekkel való érintkezésben s bánásmódjában a szelid nyájasság és előzékenység tette mindenk előtt kedvessé és rokonszenvessé.

Az utolsó hónapokban nagy testi kinokat szenvedett, de mindennek dacára csak három napig volt ágyban fekvő beteg, amikor már a kint és fájdalmat megszüntető halál valóságos jótétemény volt reá nézve.

Nyugodjanak csendesen az elfáradt agg vándor hamvai!

Omega.

*

— **Tóth Miklós**, a bihardíószegi református egyház veteményes kertjének hű munkása az élet- és halálharc iskolájába besorozott tanító, kitüntetésre ajánlott 3-ik honvéd gy. ezred zászlósa f. évi október hó 29-én, a doberdói fensíkon életének 32-ik évében hősi halált halt. Porrészei a varanó völgy temetőjében megjelölt helyen nyugszanak. A megdicsőült hőst, ki 7 éven át csendes, áldásos népnevelő munkát végzett, aki a harcot is tanúságos jellemével, vitézi bátorságával utolsó percében is családjá és hazája iránti rajongó szeretettel példásan halt meg, mélyen fájjalja, emlékezetben tartja magyar református Sionunk.

Irodalmi szemle

— **Dr. Lencz Géza** egyetemi professzor szerkesztésében a „Háborús beszédek“ harmadik kötete megjelent. Kapható Hoffmann és Kronovitz könyvkiadóhivatalában, Debreczen Piac-utca. Addig is, míg a könyv ismertetésére visszatérünk, ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe!

— **Dr. Kovács Gábor: A közgazdaságtan elemei.** Kovács Gábor a legtermékenyebb tudományos írók közül való, és ami fontos: a termékenység nem esik az

érték rovására. Most megint új könyve van előttünk: *A közgazdaságtan elemei* (Debreczen, Csillag Arthur könyvkereskedése, ára 9 korona), amely az egyetemi hallgatók részére szánt tankönyvnek az első része s az általános alapvetés után a közgazdaságtan történetét s a leíró közgazdaságtant adja. — nevezetesen szól a közgazdaság szervezetének természetes és társadalmi alapjairól s gazdaságtörténeti áttekintéssel fejezi be. Kovács Gábor közgazdaságtani nézeteit olvasóink elég széles köre ismeri azoknak a kisebb terjedelmű, népszerű műveknek révén, amelyek tőle előzőleg megjelentek s amelyeknek egyike a hittanhallgatók részére tankönyvül is szolgált. E művében teljesen szakított a német etikai iskolával s az angol klasszikusok tanításához tért vissza, anélkül azonban, hogy azok tanítását megkövült dogmáknak tekintené. Minden fejezetnél bő irodalmi utasítással találkozunk, aminek folytán aki magát tovább képezni akarja, pusztán e könyv vezetése mellett is megteheti. A könyv stílusa könnyed és a tudományokba elmélyedéshez nem szokottak számára is jól érthető. Hogy elég sok idegen szót használ, azon mi nem ütköztünk meg. Tudományos fogalmak megjelölésére szívesebben látjuk a nemzetközileg elfogadott latin, mint szó értelmét vissza nem adó (pl. Dionysius Exiguus = Törpe Dénes), vagy azért elemés nyelv elleni merénnyel mondván csinált (pl. külkalandozó, áldozár, szakadár stb.) magyar szavat. Az értékes könyvet, mely ezek szerint nem csak tankönyvnek alkalmas, a közgazdaságtan tudományának rendkívüli gyakorlati jelentősége miatt is melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Különfélék

Karácsony ünnepén.

A fagyos tél kellős közepén köszönt be hozzánk a keresztyénség legmelegebb ünnepe — a karácsony. Megérkezésekor a hideg szív csodálatos módon fölmelegszik és örvendezve örül, ha bárkivel is jót tehet. Kiváltképpen érezhető a szeretet ez ünnepének boldogító áldása a keresztyén családi körben, amikor a gyermekek arcáról sugárzó ártatlan öröm és a szülők lelkéből kiáradó hangulatos érzések megaranyozzák úgy a fényes palotákat, mint a szalmafedeles, szegény hajlékokat. Mintha csak a hideg télben ünnepelt karácsony arra intene, hogy miképpen a természet rideg, zord ábrázatát a nap jótékony melege enyhíti és deríti föl: aképpen kell nekünk is a nyomort és inséget jó szívvel, áldozatkészséggel, szeretettel csökkenteni, sőt lehetőleg eloszlatni.

Am a mi karácsonyi örömünk nem lehet zavartalan és tökéletes, ha csupán a körülöttünk levő jelenségekre és szükségekre függesztjük szemünket. Földi bajokat, szenvedéseket, viszontagságokat és háborúkat szellemi, erkölcsi s állami erők és eszközök alkalmazá-

sával el lehet oszlatni, de azok közös ősi okát, a bűnt, egyedül a világ Megváltója törölheti el.

E végből szállott alá amaz első szent karácsony ünnepén az örök isteni szeretet, ártatlan kisdéd alakjában erre a bűnös földre, hogy a bűnbocsánat és idvesség reménységével, mint mennyei fényvel bevilágosítson az emberi szívek sötét rejtekeibe és hogy megalapítva e földön az Isten országát, biztosítsa az emberek fia számára az ég és föld Urának jóakarátát.

Bármiképen vélekedik és nyilatkozik is tehát a képmutatás, meg az álbölcsesség és tagadás, mindamellett másíthatatlan igazság marad az a tény, hogy a bethlehemi jászolbölcsönél a mennyei seregek sokaságának ajkáról elhangzott ama fenséges himnusz beteljesedik és leszen „dicsőség a magasságos mennyekben az Istennek és e földön békesség, és az emberekhez jóakarát!”

— **Olvasóinknak boldog és idvességes karácsonyt kívánunk!**

— **Kollégiumunk köréből.** A folyó hó 14 én és a következő napokon tartott első lelkészképesítő vizsgálaton hárman jeles, négyen jó, tizennyolcan pedig kielégítő osztályzattal képesítették. — A karácsonyi electio 18-án volt. 130 legátus megy ki a szent gyülekezetekbe. Kísérje őket szeretet és kegyelem.

— **Érdemdús munkatársaink** névsorába kész örömmel iktatjuk be a következő közismert és tekintélyes neveket: György Endre máramaros-ugocsi egyházmegyei gondnok, Debreczeni István (Nagyszalonta), Könyves Tóth Kálmán (Debreczen), Szalay József (Nagybecskerek), Tereh Gyula (Hódmezővásárhely), Vásárhelyi Zsigmond (Szamosujlak) lelkészek, Lányi Lajos (Mezőtúr), Szeremley Béla (Debreczen), Telegdy Bertalan (Máramarossziget) főgimnáziumi tanárok, László János tanítónőképző intézeti tanár (Szatmárnémeti) és Szombati-Szabó István segédlelkész (Püspökladány).

— **Hajdú Zsigmond** püspöki titkár e hó végén nyugalmába vonul. Több mint két évtizedig vezette a püspöki hivatal ügyeit, mígnem most a jól végzett munka után érzett boldog meglepéssel, felettes hatóságának elismerő méltánylásával kezdi élvezni a megérdemelt nyugalmat. Az Úr tegye kellemessé, számossá és boldoggá pihenése éveit!

— **Dicsőfi József** debreczeni lelkészének 25 éves fordulóját ünnepelte a napokban a debreczeni egyház presbyteriuma. Futnak az évek; — még mi is, kiket olykor — némi jó akarattal — a fiatal tehetségek közé soroznak, élénken emlékszünk debreczeni káplán korára, elragadó prédikációira, melyeknek hatása alatt valóban rajongva vette körül a rendes templomi hallgatóság. Majd arra is, mikor a teológia tudós tanárából rendes lelképásztorrá választották a Kossuth-utcai új templomba s beköszöntő beszédére: Én vagyok a ti testvéretek, József. Nagy öröm volt ez a választás, mert

kizárólag az egyházban szerzett érdemek diadala volt a hatalmas, népszerű politikai pártszervezet felett. Az eltelt negyedszázad alatt sok szép megtiszteltetésben volt része: volt egyházkerületi főjegyző, püspök helyettes és püspök jelölt. Most ismét kizárólag a debreczeni egyháznak él, mint a presbyterium lelkész-elnöke s úgy tudjuk, most is igyekszik lehetőleg érvényesíteni azt az elvet, mely őt magát is a debreczeni papszékbe ültette: hogy t. i. a pártszervezetnek az egyházban semmi helye sincsen. Törekvései tán nem mindig járnak sikerrel s mi magunk bizony sokszor elmondhatjuk rá vonatkozóan, hogy: az ő útjai nem a mi útjaink; — azonban a kitünő tudós és jeles egyházi szónok előtt mélyen érzett igaz tisztelettel hajtjuk meg a zászlót.

— **A debreczeni egyházban** a most következő karácsony ünnepén nem lesz legátus. A nánási ekléziát éri az a rendkívüli és emberemlékezet óta példátlan megtiszteltetés, hogy a szénior kimegy oda legátusnak. Hiszen Nánás nagyon derék, jeles város s valóban méltó Debreczen és az egész Hajdumegye tiszteletére, de azért azt gondoljuk, ezt a dicsőséget mégis kár volt Nánásnak megérni. Szébb, jobb, díszesebb lett volna, ha most is, mint időtlen idők óta, debreczeni legátus maradt volna szénior, több más diáktársaival együtt. A debreczeni egyház azon határozatának, mellyel a legációt további rendelkezésig beszüntette, hallomásunk szerint az volt az oka, hogy a lelkészképző intézet szabályzata szerint a theologusok csak a két belső templomban teljesítenének hétköznap és vasárnap délután szolgálatot. Régi rend szerint ugyanis ezt a szolgálatot mindegyik templomban (tehát sok időn át háromban) a theologusok látták el, kik akkor 120-an, 150-en voltak. Most már öt templom van s csak 60–70 theologus, azok közül is a háború miatt 30-nál alig többnek az ellátásáról tud a kollégium gondoskodni. Régen hát 150 : 3 volt az arány, most 60 : 5 volna. Ezért korlátolta a lelkészképző-intézet szabályzata a theologus ifjak szolgálatát s még azért, mert több felé teljesített szolgálatot kellőképpen ellenőrizni nem tud. Nem feladatunk itt vizsgálni: helyes-e vagy nem a szabályzat rendelkezése, de azt gondoljuk, még ha nem helyes is: célszerűbb lett volna megkísérteni az érdekelt tényezők közt a kiegyenlítést s nem olyan rendelkezést tenni, amelynek aztán a bizonyára semmiképp sem hibás ifjúság adja meg az árát. Ne felejtjük: ma már Debreczenben a theologus ifjak is *állami* egyetemen tanulnak s ha már ennyiben némileg külön vannak az egyháztól, nem lehet érdeke az egyháznak ezt az elkülönítést még növelni. Ezek a fiatal emberek nem sokat okoskodnak, csak azt tapasztalják, hogy egy előnytől elestek s keserűség támad bennük a közvetlen oknak látott debreczeni egyház, kiváltképpen pedig a debreczeni papok ellen, akikről emiatt azt hiszik, hogy im' nem szeretik a diákokat. Van erre nekünk valami szükségünk?... — **Református templomi vegyeskar** alakult Debreczenben. Intelligens körökből, tanárok és tanítónők

közül csoportosultak mintegy 36-an, Varga József nyug. képezdei zenetanár és zeneszerző, továbbá Makay Lajos és Uray Sándor lelkészek felhívó szavára. A kar címe egyben programot is foglal magában, melyről hisszük, hogy nemes hivatást fog betölteni Debreczenben.

— **Karácsonyi ünnepély.** A Debreczeni Patronázs Egyesület mintegy ezer árva részére folyó hó 23-án, csütörtökön délután 3 órakor tartja az új református főgimnázium tornacsarnokában karácsonyi ünnepélyét. Az ünnepi beszédet dr. Baltazár Dezső püspök úr mondja. A gyermekek karácsonyi megajándékozására begyűlt összeg egy részét a sebesült katonák javára fordítják.

— **Vass Antal tábori lelkész** két heti szabadságot kapott paranesnokságától, amely idő alatt megtartotta beköszöntő beszédét Verseczen, ellátogatott Dévaványára, Temesvárra és Debreczenbe is. Lelkészi beiktatása folyó hó 15-én, szerdán volt. Szabolcska Mihály temesvári lelkész, a hős tábori pap volt főnöke tartott bájos, közvetlen és nagy hatást keltő beiktató beszédet, majd Vass Antal I Thes. 5 17 alapján mondott lelket megragadó szép elmélkedést. — A lelkes ifjú pap folyó hó 19-én érkezett Debreczenbe, ahol délelőtt 9 órakor a Kossuth-utcai templomban prédikált, délután 5 órakor pedig a Testvéregyesületnek az oratóriumban tartott istentiszteletén mondott beszédet. Textusul a 91. zsoltárt vette fel s ennek alapján megrázó példákkal illusztrálva bizonyította be a hívőknek Isten csodálatos gondviselő jóságát. Minden egyes jelen volt azzal a megnyugtató tudattal tért haza hajlékába, hogy az Úr hű gondot visel övéiről. A zsufolásig megtelt imateremben több előkelő nő és férfiú volt jelen, köztük dr. Baltazár Dezső püspök úr is.

— **Egyházmegyei gondnokválasztás.** A Heves-Nagykunsági református egyházmegye gondnoki tiszt-sége, mely dr. Horthy Szabolcs elhalálása folytán üresedett meg, most van betöltés alatt. Az előkelő egyházi tisztségre az egyházmegye vezetőit férfiakból alakult értekezlet dr. Némethy Károly v. b. t. t. belügyi államtitkár jelölte. A jelölést Győry Lajos esperes vezetése alatt 8 tagú küldöttség hozta az államtitkár tudomására, aki a jelölést elfogadta. A már megkezdett szavazás eredménye egyhangúnak mutatkozik.

— **Jóteköny célú estély Pocsajon.** Igen kedves és minden tekintetben jól sikerült jóteköny célú iskolai ünnepély folyt le Pocsajon e hó 19-én a fiú-iskola tantermében. Hajda Gyula lelkész megnyitó beszéde vezette be a műsort, amelynek kiemelkedő pontja Haranghy Erzsike zeneakadémiai növendék magas színvonalú hegedű játéka volt. Beriot VII. koncertjét és Siunioko „Nina“-ját játszotta zenei intelligenciával és virtuozitással. Nagy tetszést aratott Fényes Jenő tanító ügyes háborús beszélyének felolvasásával, igen kedves volt a Pongor nővérek által előadott ének-duett is. A műsor többi pontjait az iskolás növendékek kellemes

meglepetést keltő énekszámjai és szavalatai töltötték be. Emőd Tamás, Osváth Eszter stb. legújabb háborús versei csendültek meg az apróságok ajkán, miáltal ők is hozzájárultak az estély általános sikeréhez. A közönség érdeklődését jellemzi, hogy a terem befogadó képessége nem bizonyult elegendőnek. Noha sokan nem jutottak jegyekhez, a tiszta jövedelem a szép számú fellüfizetésekkel így is 100 korona volt, mely összeg a háborúban elesett tanítók özvegyei és árvái alapja javára küldetett be. —*u—*a.

— **Adomány.** A mezőtúri református főgimnázium tanári kara 100 koronát adott a kárpáti falvak felépítésére. Az ilyen tett beszél.

— **Vallásos összejövetelek Mezőtúron.** Már hetek óta állandóan vallásos összejöveteleket tartanak a Szász-féle elemi iskola termében minden vasárnap este 9 órakor Marjai Károly, a Biró-féle iskolában minden kedden este 6 órakor Csomasz Dezső lelkész vezetésével. Ezekon kívül van a Szeretetszövetség varró órája bibliamagyarázattal minden szerdán délután a Központi iskolában, ahol minden szerdán este 6 órakor evangelizáló összejövetelet és bibliaolvasást is tartanak.

— **A Csokonai-kör** f. hó 19-én délelőtt tisztújító gyűlést tartott, melyen a választmányba új tagokul az egyetem prorektorát és rektorát: Kiss Ferencet és dr. Bernolák Nándort választották meg. Szívvel gratulálunk!

— **Új főgondnok.** A mezőtúri református egyház egyhangúlag Mezőeörsi Nagy Istvánt választotta főgondnoknak. Szívvel üdvözljük és működéséhez áldást kívánunk.

— **Debreczen város törvényhatósági bizottságában** megüresedett tizenhárom tagsági-hely. Ezek betöltése végett december 17-én volt meg a választás, melynek eredményeképpen a többek között dr. Kun Béla kollégiumi igazgatót és Szele György református lelkipásztort megválasztották városatyának. Ad multos annos!

— **Hauck Albert,** a lipesei egyetem hírneves egyháztörténésze december hó 9-én ülte meg születésének hetvenedik évfordulóját, mely alkalomból a német tudományos világ melegen ünnepelte. Hauck ma a protestáns egyháztörténészek egyik legkiválóbbika. Kirchengeschichte Deutschlands című monumentális munkája a legkiválóbb idevágó alkotás. Tertullianusról és a középkorról írott munkáit a pártatlan kritika minden részről elismerésben részesítette. A Herzog-féle Real-Encyklopädie harmadik kiadását ő vezette. Vivat, valeat felicissime.

— **Szerkesztői lemondás.** Raffay Sándor budapesti evangélikus lelkész az Evangélikus Örálló szerkesztésétől megvált, mert mint a Magyarországi Evangélikus Lelkészek Egyesületének elnöke, nem tartja helyesnek, hogy bármelyik irányt képviselő lapnak is szolgálatában álljon. Amidőn laptársunknak további virágzását kívánjuk, ugyanakkor őszintén óhajtjuk, hogy Raffay Sándor, mint

a MELE. elnöke, alkotások hosszú sorozatával örökítse meg nevét évek beláthatatlan során át!

— **A new-yorki magyar református egyház** november hó 8-án tette le ünnepélyesen a második templomának alapkövét s ugyanez alkalommal ünnepelte meg fennállásának 20-ik évfordulóját. Az új templom építésében tekintélyes része van dr. Kuthy Zoltán new-yorki esperesnek, aki 18 éve és Petheő Bálint főgondnoknak, aki 20 éve áll a gyülekezet élén. Az Úr áldása kísérje továbbra is hazafias és egyházi munkájukat.

— **Kérő szó.** Közeledik a karácsony, a második fekete karácsony. Fekete a szívekre boruló fájdalom, gyász és aggodalom miatt. Számúzve most az öröm a családi hajlékokból, hisz alig van ház, ahonnét ne hiányoznék valaki. Feljűk dobog az otthonmaradottak szíve, hozzájuk száll minden gondolatunk. A sok szeretetadomány is azt bizonyítja, amelyek karácsonyi üzenetképp felkeresik a harctéren küzdők ezreit s körülengik őket a rég elhagyott otthon varázsával. De vannak nekünk, igen nagy számmal, nemcsak küzdő, hanem szenvedő hőseink is, kik már testükön hordozzák az igazság szolgálatának fájó pecséiteit s a különböző kórházakban várják a gyógyulást. Akik közülök az édes hazai földre kerültek, azok bizonyára nincsenek elhagyatva, megértő, gondoskodó szeretet veszi őket körül. Gondoljunk azonban azokra a szegény testvéreinkre, akik idegen föld körtermeihez vannak kötözve, akiknek testük kétszeresen fáj, sebük kétszeresen sajog, mert kínzó fájdalomban, nehéz nyomorúságukban is távol kell lenni azoktól, akiknek közelléte, részvéte, segedelme a gyógyulást is gyorsabbá tenné, a fájdalmat is feledtetné. Nincs meghatóbb, szomorúbb látvány, mint egy szegény magyar sebesült, aki egyedül van idegen kórház valamelyik kórtermében s nincs, aki megértse, nincs, aki vigasztalja. Minden perc órának tűnik előtte, a gyógyulás ideje egy örökkévalóság. E nehéz helyzet-szülte fájdalomnak, elkeseredésnek, kétségbeesésnek mily megrázó eseteivel találkoztam már! „Ezerszer inkább lennék a fronton, szemtől-szembe a halálos veszedelemmel, mint itt. — fakadt fel sok-sok szívből a panasza — mert ott legalább a saját felelőse között van az ember, itt pedig árvábbnak érzi magát a szárnyaszegett rab madárnál.“ Én ezek felé a lesujtott lelkű, árválkodó szenvedők felé irányítom az otthonlétők figyelmét, áldozatos szeretetét. Szerezzünk ezeknek is egy kis karácsonyi örömet, vigyünk az ő elhagyatottságuk kódébe is egy kis karácsonyi fényt. Hadd lássák, hogy nincsenek teljesen elhagyatva, hogy feljűk is dobog az otthonlétők hátatelt szíve. Bizonyára megkönynyítjük nekik a szenvedést s új reménységet öntünk csüggedő lelkükbe. Az én működési területemen lévő kórházakban most különösen sok hittestvérünk szenved. Az Isonzó-vonal hős védői, túlnyomórészt tiszántúliak, nagyobbára ide kerülnek. S mivel hadtápvonal vagyunk, az itteni kórházakat el sem hagyhatják. Ide vannak

láncolva. Ó jöjjünk hát mi hozzájuk s részvétünk, szeretetünk látható jeleivel enyhítsük nyomorúságukat. Kérem kartársaimat, indítsanak gyűjtést gyülekezetük körében e célra. Ki tudhatja, kinek a kedvese kerül karácsonyestére súlyos sebbel, égő tagokkal valami idegen város idegen kórházába. Minden pénzbeli és természetbeni adományt (olvasnivaló, cigaretta, romolhatatlan sütemény stb.) nyilvánosan nyugtázok és szegény katonáim karácsonyának derűsebbé tételére fordítok. Graz, Leonhardt-Strasse 30. *Eöri Szabó Dezső*, cs. és kir. ref. tábort. lelkész.

— **Az adócsökkentési segélyakció decentralizálása** címen a Prot. Egyh. és Isk. Lap dec. 11-i számába igen érdekes cikket írt dr. Benedek Zsolt. Fejtegetésének summája az, hogy az adócsökkentési segélyügyek intézését az 1918 január 1-ével kezdődő új tíz éves cyclusra az egyházkerületekre kellene bízni, oly módon, hogy mindegyik egyházkerület megkapná a konventi kezelés utolsó esztendejében fennállt arány szerint reá eső részt s abból úgy állapítaná meg az egyházmegyék meghallgatásával az egyes egyházak segélyeit, a konventre pedig csak az egész akció elvi irányítása maradna. Az érdekes cikkíró, aki a szóba hozott kérdést a legjobban ismeri, maga is azt óhajtja, hogy ahoz más oldalról is szóljanak hozzá. Mi is ez ügyet olyan nagyfontosságúnak s a gondolatot olyan életrevalónak tartjuk, hogy szükségesnek látjuk a cikkekre olvasóink figyelmét felhívni s hozzászólásokra lapunkat is felajánlani.

— **A gyermekszanatórium karácsonya.** A háború szerencsétlen beteg árvái részére épül Balatonszabadin egy 200 ágyas gyermekszanatórium. Az intézet belső modern higiénikus berendezése érdekében fordul most gróf Zichy János kormányzó elnök oly kérelemmel a társadalomhoz, hogy szegény és gazdag egyaránt nyissa meg szívét, amikor saját gyermekének karácsonyfáját díszíti és gondoskodik anyai, apai szívének boldogságára, saját kisedének örömről, gondoljon némi adománnyal azoknak árván és betegen maradt kisedeire, akik életüket áldozták a Haza és mindannyiunk megvédéséért és akiknek megmentését tűzte feladatául a Zsófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület. Nagyobb alapítványok közvetlenül gróf Zichy János kormányzó elnökhöz (Budapest, VIII., Vas-utca 10.) intézhetők, míg adományokat elfogad a Zsófia Országos Gyermekszanatórium Egyesület (Budapest, VIII., Stáhly-utca 15.), ahol gyűjtőívek is rendelkezésre állanak.

— A „**Vasárnapi Ujság**“ december 18-iki száma folytatja az egyre érdekesebb harctéri képek közlését az olasz, a szerbiai s az északi harctérről, — kiválnak közülük a Linsingen és Bothmer német tábornokokról készült képek, valamint a tengerészeinket az olasz harctéren bemutató fölvételek. Egy szép kép Ktesifon romjait mutatja be, ahol a törökök most nagy győzelmüket aratták az angolokon. Szépirodalmi olvasmányok: Laczkó

Géza és Kuprin regénye. Szöllösi Zsigmond tárcája stb. Egyéb közlemények: Makoldy harctéri rajza s a rendes heti rovatok: a háború napjai, Irodalom és művészet, sakkjáték, halálozás stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika”-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 kor. 40 fillér.

— **A kiadóhivatal kérelme.** A lap anyagi ügyeinek, a hirdetések eszközésének rendbentartását nagyon akadályozza az az eljárás, hogy t. feleink becses megkereséseiket nem a megfelelő címmel adják postára. Tisztelettel kérjük az érdekelteket, hogy az új viszonyhoz képest a lap kiadóhivatalára tartozó bármilyen megkereséseiket *kizárólag* a kiadóhivatal címére a ref. kollégiumban méltóztassanak címezni. A más címen vagy néven (pl. városi nyomda) feladott küldemények tévesek, aminek következtében a kezelés pontosságában késés és zavar támadhat. A kiadóhivatal.

Szerkesztői üzenetek.

Gy. E. Budapest. Hálásan köszönjük.

N. K. Makó. A verseket a volt szerkesztőtől átvettük s hozni fogjuk.

R. K. Kassa. Nagyon szépen köszönjük a jöveleményt.

Sz. J. Nagybecskerek. Becses levelében foglalt kívánságának teljesítését azért nem ígérjük meg, mert

teljességgel lehetetlen, hogy szerkesztőségünk alatt bárki is, akár nt. urat, akár mást, lapunkban megbánthassa.

S. J. Magosliget. Az imát gyűjteményes vállalatba méltóztassék beküldeni; mi nem hozzuk.

Sz. J. Derczen. Előbbi számunkban általános üzenetképen tudattuk, hogy verset csak ritkán közlünk. E ritka alkalmak közé nem sorozhatjuk a derék Horváth József szakaszvezető különben értelmes és jó lélekéből fakadó, de mégis csak naiv írását.

Egy fegyelmi feljelentés másolatát vettük át a volt szerkesztő írásai közt. Ő sem akarta közölni, mi sem szólunk róla. Nemcsak azért, mert ismeretlen kézből került hozzánk, hanem inkább azért, mert más egyházkerület ügyeivel csak úgy foglalkozunk, ha azt a közegyház érdeke kívánja. Ennek a fegyelmi feljelentésnek az ismertetése pedig az egyház érdeke ellen volna. Ha *nem igaz* a tartalma: akkor azért; — ha *igaz*: akkor még inkább.

— **Tartalom.** K. B.: Dicsőség a magasságban Istennek. — Melkó István: Békesség—szeretet. — Tárca: Szabolcska Mihály: Karácsony. — E. K.: A karácsony megünneplésének eredete. — Iskola: — a: Pápay József. — y—a: Református népiskolánk. — Közélet: nb.: Jóakarát az emberekhez. — Tudomány: E. J.: A megigazulás módja. — Külföld: Varga Zsigmond: A német gyakorlati ígehirdetés és a világháború. — Halottaink. — Irodalmi szemle. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek.

Debreczen sz. kir. város Világítási Vállalata

Elvállalja légszesz- és villamos-berendezések elkészítését világítási, erőátviteli, fűtési és főzési célokra. A gáz- és villamos világítás jobb és olcsóbb a petróleumnál. Gázzal sütni és főzni sokkal jobb és félannyiba kerül, mint fával.

Gázfűtésű kandallók és fürdőkályhák minden másnál tisztábbak, kényelmesebbek, biztonságosabbak.

A villamos motor legcélszerűbb és legtakarékosabb hajtóerő a világon.

Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók.

Elsőrendű pirszén (koks), porosz kőszén.

Fekete kőszén-kátrány fatárgyak és épületek megvédésére.

Első minőségű ammoniak sulphat (legbecsesebb nitrogén-légeny) tartalmú **műtrágya.**

Tetszés szerinti mennyiségben kapható vagy megrendelhető a gyárban, vagy városi üzletünkben

Ferencz József-(Piac-)utca 81. sz. alatt.

Mindennemű felvilágosítással szívesen szolgál: az Igazgatóság.

A légszesz- és villamos gyárat az érdeklődő közönség bármikor megtekintheti.

Gyári és igazgatósági telefon 74. Városi üzlet telefon 90.

HIVATALOS ÉRTESSÍTŐ.

6209/1915. szám.

Püspöki körlevél.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű Esperesi Karához, s valamennyi iskolája tekintetes Igazgatóságának.

Mellékelve van szerencsém közölni a Nagytiszteletű és Tekintetes Címekkel a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak folyó évi december hó 16-án 14.970. eln. szám alatt valamennyi egyházi főhatósághoz stb. megküldött s a tanárok és tanítóknak a katonai szolgálat alóli menthesítése módozataira vonatkozó körrendeletét.

Igen kérem, hogy annak figyelmes áttanulmányozása mellett ahoz a legpontosabban alkalmazkodni méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel vagyok
Debreczen, 1915 december hó 21-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.
14.970/1915. eln. szám.

Körrendelet.

A fegyveres hadi (front) szolgálatra alkalmatlannak s segédiróda szolgálatra alkalmasnak osztályozott legénységi állományú tanárok és tanítók nem tényleges viszonyba való áthelyezése, illetve polgári foglalkozásukba való visszabocsátása tárgyában.

A cs. és kir. hadügyminiszter úr 111.634/10—1915. szám alatt, valamint a m. kir. honvédelmi miniszter úr 298.738—1915. szám alatt kiadott rendeletével akként intézkedett, hogy a cs. és kir. hadsereg, illetve a m. kir. honvédség kötelékébe tartozó katonai (népfelkelői) szolgálatra bevonult *legénységi állományú* tanszemélyzet (az összes tanárok és tanítók) közül azok, akik arcvonalbeli (front) szolgálatra alkalmatlanoknak és segédiróda szolgálatra alkalmasoknak osztályoztattak, a további katonai (népfelkelői) szolgálat alól bizonytalan időre felmentendők és polgári foglalkozásukba való visszabocsátás céljából *késedelem nélkül* a nem tényleges viszonyba áthelyezendők; ellenben a katonailag kiképzett, arcvonalbeli szolgálatra alkalmatlannak és *őrszolgálatra* alkalmasnak minősített tanszemélyzetnek hasonló értelemben való szabadságolását általában nem találta elrendelendőnek.

Épen azért, ha az utóbbi kategóriába tartozó tanár avagy tanító felmentése iránt Címedhez kérelem intéztnék, úgy *a kellően indokolt konkrét javaslat az illető*

csapattestének és illetékes katonai parancsnokságának megjelölése mellett, minden esetben hozzám terjesztendő fel.

A fentiek szerint a katonailag kiképzett hadbavonult tanszemélyzet közül azoknak a szabadságolása, akiknek polgári foglalkozásukba való visszabocsátását a hadügyi érdekek megengedik, elrendeltetett s ehez képest az ilykép osztályozott s hadbavonult tanárok és tanítók minden további közbenjárás nélkül az illetékes katonai parancsnokságok által fognak szabadságoltatni, illetve a nem tényleges viszonyba áthelyeztetni.

Egyben közlöm Címeddel, hogy amennyiben a fegyveres hadi szolgálatra alkalmatlannak osztályozott tanár, avagy tanító segédszolgálatra történt osztályozását követőleg a fentidézett hadügyi, illetve honvédelmi miniszteri rendeletek értelmében 30 napon belül nem szabadságoltatnék, illetőleg a nem tényleges viszonyba való áthelyezése a mondott határidőig meg nem történnék, úgy ily esetben Címed a szabadságolás kieszközlését a szabadságolandó tanár, avagy tanító csapattestének s illetékes katonai parancsnokságának feltüntetésére, valamint a segédszolgálatra való osztályozást igazoló katonai bizonylattal felszerelt s hozzám intézett felterjesztésben szorgalmazhatja.

Közlöm egyben Címeddel, hogy katonailag kiképzett póttartalékos avagy népfelkelő tanár vagy tanító felmentése érdekében ezentúl nem vagyok hajlandó lépéseket tenni, s ez alapon felkérem Címedet, hogy az esetleg ez irányban Címedhez intézett kérelmeket jelen rendeletemre való hivatkozással visszaútasítani méltóztassék.

Végül tisztelettel értesítem Címedet, hogy az 1865—1872-ben született, valamint a pótszemléken népfelkelői szolgálatra alkalmasnak minősített B) alosztályú népfelkelésre kötelezettek felmentése iránt a szokásos módon, a nélkülözhetlenség kellő indokolása mellett, javaslatok ezentúl is minden esetben hozzám terjesztendők fel, megjegyezvén, hogy azok a B) alosztályú népfelkelésre kötelezett tanárok és tanítók, akiknek felmentési ügyét a vezetésem alatt álló m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium tárgyalja, az 1914. évi október hó 24-én 59. szám alatt megjelent honvédelmi Rendeleti Közlönyben foglalt 16.000 eln. 10/1914. számú Utasítás XV. pontja 2. bekezdése értelmében mint közszolgálati alkalmazottak, egyelőre felmentetteknek tekintendők és polgári foglalkozásukban mindezideig megmaradnak, míg felmentési ügyükben ezen minisztérium részéről értesítést nem nyernek.

Mégis abban az esetben, ha a felmentésre javaslatba hozott korosztályának a népfelkelési tényleges szolgálatra való behívása — a felmentés elintézése előtt — megtörténnék, úgy jogosított az illetőnek közvetlen

hivatali felsőbb hatósága olyszerű igazolvány kiállítására, amelyben az előbb említett honvédelmi miniszteri utasítás mondott pontjára való hivatkozással igazoltatik az a körülmény, hogy a szóban levő népfelkelésre kötelezettnek a felmentése a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnál tárgyalatik. Ezen igazolvány mintáját idezárva esatolom.

Budapest, 1915. évi december hó 16-án.

Jankovich.

Igazolvány.

Hivatkozással a m. kir. honvédelmi miniszter úr 16.600. eln. 18/1915. szám alatt kiadott Utasítás XV. pontja 2. bekezdésére, igazolom, ... tanár (tanító) népfelkelésre kötelezett közszolgálati alkalmazását és azt, hogy nevezett felmentése érdekében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz . . . szám alatt felterjesztés intéztetett.

Kelt .....

P. H.

135—1915.

Pályázat.

A várasfenesi református egyház pályázatot hirdet egy helyettes tanítónői állásra a rendes tanítónő szabadságolásának idejére 1916 jan. 1-től 1916 június 30-ig. Tanítani kell az I—VI. osztályú osztatlan leányiskolában. Fizetés havi 80 (nyolcvan) korona és két szobából s konyhából álló üres lakás. Posta és vasut helyben. Pályázati-kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők 1915 december 31-ig. Az állás távirati hívásra azonnal elfoglalandó.

Várasfenes, (Bihar m.) 1915 december 16.

Polgár Gyula,
isk.-széki elnök.

Pályázat.

A biharpüspöki református egyház pályázatot hirdet újonnan szervezett V. tanítói állására.

Javadalma: 1. Az egyház pénztárából 100 K. 2. Megfelelő állami fizetésekiegészítés. 3. Lakbér az egyház pénztárából negyedévenként előre fizetve 250 K. 4. Kertválság az egyháztól 20 K. Kötelessége: az iskolaszék által évről-évre megállapítandó osztályoknak a tiszántúli ref. egyházkerület által kiadott tanterv szerinti vezetése.

Pályázhatnak ref. vallású okleveles nőtanítók. Pályázati okmányok ref. lelkészi hivatalhoz 1915. évi dec. 30-ig beadandók. Az állás — megválasztás esetén — azonnal elfoglalandó.

Biharpüspöki, 1915 december 20.

Egyháztanács.

Pályázat.

Az abádi református egyház pályázatot hirdet IV-ik tanítói állására. Fizetése egyháztól 100 kor. Lakbér törvényszerű 300 kor. Államtól törvényes fizetésekiegészítés. Kötelességei: A presbiteriumtól reábizandó osztály (osztályok) tanítása, a tiszántúli ref. egyházkerület által kiadott tanterv szerint. Tanítótársait — akadályoztatásuk esetén — hivatalos teendőikben kisegíti. Kell, hogy az orgonázásban is jártas legyen. Pályázhatnak okleveles férfi vagy nő tanítók. A pályázati okmányok ref. lelkészi hivatalhoz *december 31-ig beadandók*. Az állás — megválasztás esetén — azonnal elfoglalandó.

Abád (Szalók), 1915 december 9.

Presbiterium.

Foncière, Pesti biztosító-intézet

Alapított 1864-ben.

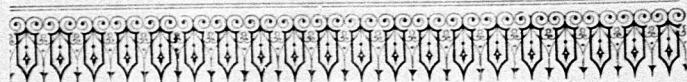
Központi székhely: Budapesten, V., Sas-utca 10. sz.

Készpénzben befizetett részvénytőke	4.000,000 korona
A nyereség és díjtartalékok az évi díjbevételekkel együtt mintegy	70.075,300 koronára,
az intézet összes biztosítéka tehát mintegy	74.075,300 koronára
rúgnak.	
50 évi fennállása óta kártérítések fejében fizetett az intézet:	
az elemi kárbiztosítási ágazatokban	278.818,768 kor.
az életbiztosítási ágazatban	43.972,292 kor.
a baleset és szavatossági biztosítási ágazatokban	5.487,624 kor.
	összesen 328.278,684 koronát.

Az intézet működési tere kiterjed a következő biztosítási ágazatokra .

1. Élet-, járadék-, kiházasítási-, katonai szolgálat-esetére való biztosítás.
2. Tűz-, villámcsapás- és robbanás által okozott károk elleni biztosítás.
3. Betöréssel lopás elleni biztosítás.
4. A törvényes szavatosság következtében beálló kötelezettségek elleni biztosítás.
5. Tükrövegekben eshető töréskárok elleni biztosítás.
6. Az emberi testet érhető balesetek elleni biztosítás, (utazási, élethossziglani vasúti balesetbiztosítás).
7. Szállítványozási (tengeri-, szárazföldi- és folyamszállítmányozási) károk elleni biztosítás.
8. Jégverés okozta károk elleni biztosítás.

Olcsó díjak! Tisztán magyar intézet! Előnyös feltételek!

GEBAUER KÁROLY ÉS TÁRSA

ELSŐ DEBRECENI TEMETKEZÉSI INTÉZET. — (KOSSUTH-UTCA 2-IK SZÁM.)

Debrecen sz. kir. város legrégebbi temetkezési vállalata. Alapított 1868. évben.

Elvállal temetések rendezését Debrecenben, valamint az ország bármely részében, a legmagasabb kivánalmaknak megfelelő kivitelben.

Kegyeletteljes pontossággal végez exhumálást, hulla szállítást minden országból vagy a harc-tér bármely részéből, előre megállapított legszolidabb árak mellett.

Állandó gyári raktár:

Minden kivitelű érc, fa, selyem, bársony, bronzirozott és fényezett koporsókból, dús választék művirág és érc koszorúkból.

Sürgőny cím: Gebauer temetkezési intézet Debrecen.

Telefon: nappal 103-ik szám, éjjel 60 szám.

Temetések megrendelése éjjel is elfogadtatik.

TÓTH GYULA vaskereskedése

DEBRECEN, a Városháza sarkán.

„PREMIER” és „METEOR” tartósan égő szénkályhák nagy raktára.

Ezen kályhánál a pontos szabályozás által a legnagyobb hőség és tartós égés érhető el s miután a tüzelő anyaggal takarékoskodni lehet, ez idő szerint a legolcsóbb fűtő-eszközök egyike.

***** Képes árlap kívánatra ingyen. *****

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.

GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kövező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik sz. alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. *** Telefon-857.

HIRDETÉSEKET

a

„Debreczeni Protestáns Lap“

ú j é v i

száma számára felvesszünk.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolása a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

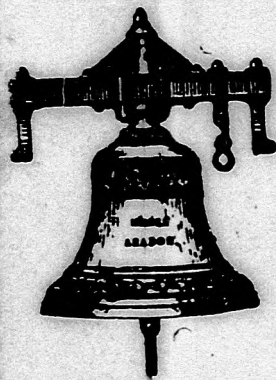
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyugyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang főszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való főszerelését.

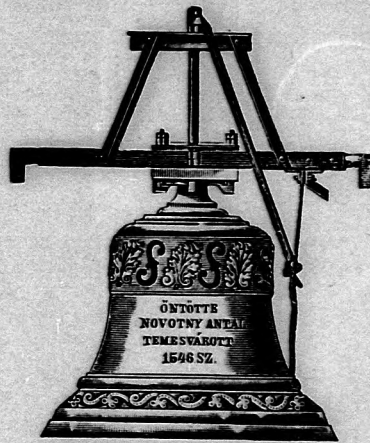
Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokat. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

◆◆ Legujabb gyógyszer. ◆◆

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrőt !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetőek be.

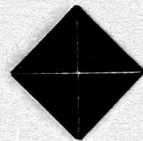
Alföldi Takarékpénztár

DEBRECZEN, Piac-utca 16. sz.

Alaptőke 240,000 korona; tartalékok 1.600,000 korona; betétállomány 11.000,000 korona. ++++++

Érdekközösségben:
a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai: Tartalékbetétek, Csekkszámok, Váltóleszámitolás, Törlesztéses és jelzalog kölcsönök, Értékpapírok vétele és eladása, Tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. — **Saját árúraktár.**

∴ Idegen pénznemek vétele és eladása. ∴
Safe deposit (magán letétpénztár)
Külföldi átutalások hadifoglyok részére.

Affiliált intézet: Kabai Takarékpénztár r.-t. Nádudvari Takarékpénztár r.-t. és Hajdúnánási Gazdasági Bank részvény-társaság.

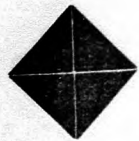
≡ **Fiókintézet: VÁMOSPÉRCSEN.** ≡

Alföldi Takarékpénztár

DEBRECZEN, Piac-utca 16. SZ.

Alaptőke 240,000 korona; tartalékok 1.600,000 korona; betétállomány 11.000,000 korona. ++++++

Érdekközösségben:
a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankkal.

Üzletágai: Tartalékbetétek, Csekkszámok, Váltóleszámitolás, Törlesztéses és jelzalog kölcsönök, Értékpapírok vétele és eladása, Tőzsdei megbízások, hitellevelek bel- és külföldre. Előleg értékpapírokra és árukra. — **Saját árúraktár.**

::: Idegen pénznemek vétele és eladása. :::
Safe deposit (magán letétpénztár)
Külföldi átutalások hadifoglyok részére.

Affiliált intézet: Kabai Takarékpénztár r.-t. Nádudvari Takarékpénztár r.-t. és Hajdúnánási Gazdasági Bank részvény-társaság.

≡≡≡ **Fiókinézet: VÁMOSPÉRCSEN.** ≡≡≡